

مناقب آل ابی طالب علیهم السلام (لابن شهر آشوب) / ج ۴ / ۳۴۲ / فصل فی إنبائه بالمغیبات و معرفته باللغات ع

عَنْ أَبِي حَبِيبٍ النَّبَاجِيِّ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَنَامِ وَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مَنْصُورٍ السَّرْحَسِيُّ بِإِسْنَادٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ الْقُرْظِيِّ قَالَ كُنْتُ فِي جُحْفَةٍ نَائِمًا فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَنَامِ فَاتَيْتُهُ فَقَالَ لِي يَا فُلَانُ سِرَرْتُ بِمَا تَصْنَعُ مَعَ أَوْلَادِي فِي الدُّنْيَا فَقُلْتُ لَوْ تَرَكْتَهُمْ فِيمَنْ أَصْنَعُ فَقَالَ عَ فُلَانُ جَرَمَ تُجْزَى مِنِّي فِي الْعُقُوبَى فَكَانَ بَيْنَ يَدَيْهِ طَبَقٌ فِيهِ تَمْرٌ صِيْحَانِي فَسَأَلْتُهُ عَنْ ذَلِكَ فَأَعْطَانِي قَبْضَةً فِيهَا ثَمَانِي عَشْرَةَ تَمْرَةً فَتَأَوَّلْتُ ذَلِكَ أَنَّ أَعِيشَ ثَمَانِي عَشْرَةَ سَنَةً فَانْسَيْتُ ذَلِكَ فَرَأَيْتُ يَوْمًا اِزْدِحَامَ النَّاسِ فَسَأَلْتُهُمْ عَنْ ذَلِكَ فَقَالُوا أَتَى عَلِيٌّ بْنُ مُوسَى الرِّضَاعَ فَرَأَيْتُهُ جَالِسًا فِي ذَلِكَ الْمَوْضِعِ وَ بَيْنَ يَدَيْهِ طَبَقٌ فِيهِ تَمْرٌ صِيْحَانِي فَسَأَلْتُهُ عَنْ ذَلِكَ فَتَأَوَّلْتِي قَبْضَةً فِيهَا ثَمَانِي عَشْرَةَ تَمْرَةً فَقُلْتُ لَهُ زِدْنِي مِنْهُ فَقَالَ لَوْ زَادَكَ جَدِّي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَزِدْنَاكَ ذَكَرَهُ عُمَرُ الْمَلَأَ الْمَوْصِلِي فِي الْوَسِيلَةِ إِلَّا أَنَّهُ رَوَى أَن ابْنَ عُلْوَانَ قَالَ رَأَيْتُ فِي مَنَامِي كَأَنَّ قَائِلًا يَقُولُ قَدْ جَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْبَصْرَةِ قُلْتُ وَ أَيْنَ نَزَلَ فَقِيلَ فِي حَائِطِ بَنِي فُلَانٍ قَالَ فَجِئْتُ الْحَائِطَ فَوَجَدْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَالِسًا وَ مَعَهُ أَصْحَابُهُ وَ بَيْنَ يَدَيْهِ أَطْبَاقٌ فِيهَا رُطْبٌ بَرْنِي فَقَبَضْتُ بِيَدِهِ كَفًّا مِنْ رُطْبٍ وَ أَعْطَانِي فَعَدَدْتُهَا فَإِذَا هِيَ ثَمَانِي عَشْرَةَ رُطْبَةً ثُمَّ أَتْبَهْتُ فَتَوَضَّأْتُ وَ صَلَّيْتُ وَ جِئْتُ إِلَى الْحَائِطِ فَعَرَفْتُ الْمَكَانَ الَّذِي فِيهِ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَبَعْدَ ذَلِكَ سَمِعْتُ النَّاسَ يَقُولُونَ قَدْ جَاءَ عَلِيٌّ بْنُ مُوسَى الرِّضَاعَ فَقُلْتُ أَيْنَ نَزَلَ فَقِيلَ فِي حَائِطِ بَنِي فُلَانٍ فَهَدَيْتُ فَوَجَدْتُهُ فِي الْمَوْضِعِ الَّذِي رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيهِ وَ بَيْنَ يَدَيْهِ أَطْبَاقٌ فِيهَا رُطْبٌ وَ نَاولْنِي ثَمَانِي عَشْرَةَ رُطْبَةً فَقُلْتُ يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ زِدْنِي فَقَالَ لَوْ زَادَكَ جَدِّي لَزِدْتُكَ ثُمَّ بَعَثَ إِلَيَّ بَعْدَ أَيَّامٍ يَطْلُبُ مِنِّي رِداءً وَ ذَكَرَ طَوْلَهُ وَ عَرَضَهُ فَقُلْتُ لَيْسَ هَذَا عِنْدِي فَقَالَ بَلَى هُوَ فِي السَّفَطِ الْفُلَانِي بَعَثَ بِهِ امْرَأَتُكَ مَعَكَ قَالَ فَذَكَرْتُ فَاتَيْتُ السَّفَطَ فَوَجَدْتُ الرِّداءَ فِيهِ كَمَا قَالَ.

: ابو حبيب نباجی گفت پیغمبر اکرم را در خواب دیدم و محمد بن منصور سرخسی از محمد بن کعب قرظی نقل کرد که گفت در جحفه پیغمبر اکرم را در خواب دیدم فرمود بمن مرا شاد کردی آن خوبی که نسبت باولاد من نمودی عرض کردم اگر بآنها نکنم پس بچه کس خوبی بکنم فرمود بالاخره در آخرت جزایش را خواهی دید جلو آن حضرت ظرفی پر از خرما صیحانی

^۱ قال الفيروزآبادي: البرني: تمر معروف معرب اصله «برنيك» أي الحمل الجيد.

بود تقاضای خرما کردم یک مشت بمن داد که هجده دانه بود با خود تأویل کردم که هجده سال دیگر زندگی میکنم این خواب را فراموش کردم.

بعدها یک روز دیدم مردم جمع شده‌اند پرسیدم چه خبر است. گفتند علی بن موسی الرضا علیه السلام آمده است دیدم آن جناب در همان محل نشسته و جلوش ظرفی پر از خرما صیحانی است تقاضا کردم مقداری بمن لطف فرماید یک مشت داد که هجده دانه بود عرض کردم بیشتر لطف فرمائید فرمود اگر جدم بیشتر میداد منم بیشتر میدادم.

این روایت را عمر ملای موصلی در کتاب وسیله خود نقل میکند جز اینکه او مینویسد ابن علوان گفت در خواب دیدم مثل اینکه کسی گفت پیغمبر اکرم به بصره آمده پرسیدم کجا وارد شده گفتند در باغ فلانی بآن باغ رفتم دیدم پیامبر اکرم نشسته اصحاب در خدمتش حضور دارند جلو آن حضرت ظرفی پر از خرما برنی^۲ یک مشت خرما بمن داد شمردم هجده دانه بود از خواب بیدار شدم وضو گرفته نماز خواندم و بآن باغ رفتم همان محلی که پیامبر اکرم نشسته بود نشانه گذاشتم.

بعدها شنیدم مردم میگویند علی بن موسی الرضا علیه السلام آمده پرسیدم کجا وارد شده گفتند در باغ فلان کس، بآن باغ رفتم دیدم در همان محل که پیغمبر اکرم نشسته بود نشسته است و جلوش یک ظرف خرما است هجده عدد بمن داد عرض کردم بیشتر بدهید. فرمود: اگر جدم بیشتر میداد منم میدادم پس از چند روز پیش من فرستاد و از من ردائی را با تعیین طول و عرض آن خواست گفتم چنین ردائی پیش من نیست فرمود چرا در فلان جامه دان است که زنت به همراه تو کرده، گفت یادم آمد مراجعه که کردم دیدم همان رداء در جامه دان است.

کشف الغمّة فی معرفة الأئمّة، ج ۲، ص ۳۰۸

أُورِدَ صَاحِبُ كِتَابِ تَارِيخِ نَيْسَابُورَ فِي كِتَابِهِ أَنَّ عَلِيَّ بْنَ مُوسَى الرِّضَا عَ لَمَّا دَخَلَ إِلَى نَيْسَابُورَ فِي السَّفَرِ الَّتِي فَازَ فِيهَا بِفَضِيلَةِ الشَّهَادَةِ كَانَ فِي مَهْدٍ عَلَى بَغْلَةٍ شَهْبَاءَ عَلَيْهَا مَرْكَبٌ مِنْ فِضَّةٍ خَالِصَةٍ فَعَرَضَ لَهُ فِي السُّوقِ الْإِمَامَانِ الْحَافِظَانِ لِلْأَحَادِيثِ النَّبَوِيَّةِ - أَبُو زُرْعَةَ وَ مُحَمَّدُ بْنُ أَسْلَمٍ الطُّوسِيُّ رَحِمَهُمَا اللَّهُ فَقَالَ أَيُّهَا السَّيِّدُ بْنُ السَّادَةِ أَيُّهَا الْإِمَامُ وَ ابْنُ الْأَئِمَّةِ أَيُّهَا السَّلَالَةُ الطَّاهِرَةُ الرِّضِيَّةُ أَيُّهَا الْخُلَاصَةُ الزَّكَايَةُ النَّبَوِيَّةُ بِحَقِّ آبَائِكَ الْأَطْهَرِينَ وَ أَسْلَافِكَ الْأَكْرَمِينَ إِلَّا مَا أَرَيْتَنَا وَجْهَكَ الْمُبَارَكَ الْمَيْمُونَ وَ رَوَيْتَ لَنَا حَدِيثًا عَنْ آبَائِكَ عَنْ جَدِّكَ نَذْرَكَ بِهِ فَاسْتَوْفَ الْبَغْلَةَ وَ رَفَعَ الْمِظْلَةَ وَ أَقْرَعَ عِيُونَ الْمُسْلِمِينَ بِطَلْعَتِهِ الْمُبَارَكَةِ الْمَيْمُونَةِ فَكَانَتْ ذُؤَابَتَاهُ كَذَوَابَتِي رَسُولِ اللَّهِ ص وَ النَّاسُ عَلَى طَبَقَاتِهِمْ قِيَامُ كُلِّهُمْ وَ كَانُوا بَيْنَ صَارِخٍ وَ بَاكِ وَ مَمْرُقٍ تَوْبَهُ وَ مُتَمَرِّغٍ فِي التُّرَابِ وَ مُقْبِلِ حِزَامٍ بَغْلَتِهِ وَ مُطَوِّلِ عُنُقِهِ إِلَى مِظْلَةِ الْمَهْدِ إِلَى أَنْ انْتَصَفَ النَّهَارُ وَ جَرَتْ الدُّمُوعُ كَالْأَنْهَارِ وَ سَكَنَتِ الْأَصْوَاتُ وَ صَاحَتِ الْأَئِمَّةُ وَ الْقَضَاءُ مَعَاشِرِ النَّاسِ اسْمَعُوا وَ عُوا وَ لَا تَوَذُّوا رَسُولَ اللَّهِ ص فِي عَثَرَتِهِ وَ أَنْصِتُوا

^۲ يك نوع خرماى معروفى است كه اين اسم فارسى بود (برنيك). يعنى خوب كه معرب شده. فيروزآبادى.

گزارش مدرک یابی کتاب های کتابخانه دبستان فضیلت

فَأَمَلَى صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ هَذَا الْحَدِيثَ وَ عَدَّ مِنَ الْمَحَابِرِ أَرْبَعٌ وَ عَشْرُونَ أَلْفًا سَوَى الدَّوِيِّ وَ الْمُسْتَمَلِيِّ أَبُو زُرْعَةَ الرَّازِي وَ مُحَمَّدُ بْنُ أَسْلَمَ الطُّوسِي رَحِمَهُمَا اللَّهُ فَقَالَ حَدَّثَنِي أَبِي مُوسَى بْنُ جَعْفَرٍ الْكَاطِمُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الصَّادِقُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الْبَاقِرُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ زَيْنُ الْعَابِدِينَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ شَهِيدُ أَرْضِ كَرْبَلَاءَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ شَهِيدُ أَرْضِ الْكُوفَةِ قَالَ حَدَّثَنِي أَخِي وَ ابْنُ عَمِّي مُحَمَّدُ رَسُولُ اللَّهِ ص قَالَ حَدَّثَنِي جَبْرِئِيلُ قَالَ سَمِعْتُ رَبَّ الْعِزَّةِ سُبْحَانَهُ وَ تَعَالَى يَقُولُ كَلِمَةً لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ حِصْنِي فَمَنْ قَالَهَا دَخَلَ حِصْنِي وَ مَنْ دَخَلَ حِصْنِي أَمِنَ مِنْ عَذَابِي صَدَقَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ وَ صَدَقَ جَبْرِئِيلُ ع وَ صَدَقَ رَسُولُ اللَّهِ وَ الْأَئِمَّةُ ع

صاحب کتاب تاریخ نیشابور در کتابش می نویسد: حضرت رضا علیه السلام در سفری که به فیض شهادت نائل آمدند؛ وارد نیشابور شدند در حالی که بر مهد و کجاوه ای نشسته بود. بر استر شهباء که محل رکوب آن از نقره بود. پس در میان بازار دو نفر از پیشوایان که حافظ احادیث بودند، ابوزرعه رازی و محمد بن اسلم طوسی، به حضرت عرض کردند: به حق پدران پاکیزه و گذشتگان بزرگوار خود صورت خود به ما بنما و روایت کن از برای ما حدیثی از پدران خود از جدت که ما تو را به آن حدیث یاد کنیم. حضرت استر را نگاهداشت و سایبان مهد را کنار زد و چشموهای مسلمین را به طلعت جمال خود روشن ساخت. دو گیسوی نازنین او مانند دو گیسوی پیامبر ۶ بود. مردم همه ایستاده نظاره می کردند. برخی صیحه می زدند و بعضی می گریستند و بعضی جامه بر تن می دریدند و برخی خود را به خاک افکنده بودند و آنها که نزدیک استر بودند، تنگ استر حضرت را می بوسیدند و برخی گردن کشیده بودند و به سایبان کجاوه می نگرستند.

مردم تا نیمروز در همان حال انقلاب بودند و آن قدر گریستند که اگر اشکها گرد می آمد مانند نهر جاری می شد و صداها ساکت شد. پیشوایان مردم و قاضیان فریاد برآوردند: ای مردم! گوش فرا دهید و یادگیرید و اذیت نکنید پیامبر را در عترتش و سکوت کنید و گوش فرا دهید.

آنگاه حضرت املاء فرمود این حدیث را و ابوزرعه و محمد بن اسلم کلمات آن حضرت را به مردم می رساندند و برای نوشتن این حدیث بیست و چهار هزار قلمدان به غیر از دواتها آماده شد و فرمود: حدیث کرد مرا پدرم حضرت موسی بن جعفر کاظم. فرمود: حدیث کرد مرا پدرم جعفر بن محمد صادق، فرمود: حدیث کرد مرا پدرم محمد بن علی باقر. فرمود: حدیث کرد مرا پدرم علی بن حسین، زین العابدین. فرمود: حدیث گفت مرا حسین بن علی شهید سرزمین کربلا. فرمود: حدیث کرد مرا پدرم امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب شهید سرزمین کوفه. فرمود: حدیث فرمود مرا برادرم و پسر عمویم محمد رسول خدا. فرمود: حدیث کرد مرا جبرئیل. فرمود: شنیدم حضرت رب العزه سبحانه و تعالی فرمود: «کلمه ی لا اله الا الله حصار من است و هرکس آن را بگوید داخل حصار من شده و هرکس داخل حصار من گردد از عذاب من در امان است.» صدق الله سبحانه و صدق جبرئیل و صدق رسوله و صدق الائمه.

عیون أخبار الرضا عليه السلام / ج ۲ / ۱۳۳ / ۳۶ باب دخول الرضا ع بنیسا بور و ذکر الدار التي نزلها و المحلة ص :

۱۳۲

۱- حَدَّثَنَا أَبُو وَاسِعٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِسْحَاقَ النَّيْسَابُورِيُّ قَالَ سَمِعْتُ جَدَّتِي خَدِيجَةَ بِنْتَ حَمْدَانَ بْنِ بَسْنَدَةَ قَالَتْ لَمَّا دَخَلَ الرِّضَاعُ بَنِيْسَابُورَ نَزَلَ مَحَلَّةَ الْغُرَبِيِّ^۳ نَاحِيَةً تُعْرَفُ بِلَاشَابَادَ^۴ فِي دَارِ جَدِّي بَسْنَدَةَ وَ إِنَّمَا سَمِيَ بَسْنَدَةَ لِأَنَّ الرِّضَاعَ ارْتَضَاهُ مِنْ بَيْنِ النَّاسِ وَ بَسْنَدَةَ إِنَّمَا هِيَ كَلِمَةٌ فَارِسِيَّةٌ مَعْنَاهَا مَرْضِيٌّ فَلَمَّا نَزَلَ ع دَارِنَا زَرَعَ لَوْزَةً فِي جَانِبٍ مِنْ جَوَانِبِ الدَّارِ فَنَبَتَتْ وَ صَارَتْ شَجَرَةً وَ أَثْمَرَتْ فِي سَنَةِ فَعَلِمَ النَّاسُ بِذَلِكَ فَكَانُوا يَسْتَشْفُونَ بِلَوْزِ تِلْكَ الشَّجَرَةِ فَمَنْ أَصَابَتْهُ عِلَّةٌ تَبَرَّكَ بِالتَّنَاوُلِ مِنْ ذَلِكَ اللَّوْزِ مُسْتَشْفِيًا فَعُوفِيَ بِهِ وَ مَنْ أَصَابَهُ رَمَدٌ جَعَلَ ذَلِكَ اللَّوْزَ عَلَى عَيْنَيْهِ فَعُوفِيَ وَ كَانَتِ الْحَامِلُ إِذَا عَسَرَ عَلَيْهَا وَلَادَتْهَا تَنَاولَتْ مِنْ ذَلِكَ اللَّوْزِ فَتَخَفَ عَلَيْهَا الْوِلَادَةُ وَ تَضَعُ مِنْ سَاعَتِهَا وَ كَانَ إِذَا أَخَذَ دَابَّةً مِنَ الدَّوَابِّ الْقَوْلَنْجِ أَخَذَ مِنْ قُضْبَانِ تِلْكَ الشَّجَرَةِ فَأَمَرَ عَلَى بَطْنِهَا فَتَعَافَى وَ يَذْهَبُ عَنْهَا رِيحُ الْقَوْلَنْجِ بِبِرْكَةِ الرِّضَاعِ

از ابو واسع محمد بن احمد بن محمد بن اسحق نیشابوری مرویست که گفت از جد هام خدیجه بنت عمران ابن پسندۀ شنیدم که گفت چون حضرت رضا (ع) داخل نیشابور شد در محله غر فرود آمد در محله که معروف به لاشاباذ است و در خانه جد من پسندۀ وارد شد و او را پسندۀ گویند بدین سبب که حضرت رضا (ع) از میان مردم او را پسندید و پسندۀ کلمه ای است فارسی و معنای آن در عربی مرضی است پس چون آن بزرگوار در خانه ما فرود آمد در طرفی از اطراف خانه بادامی کشت و آن بادام روئید و درختی شد و در مدت یک سال بادام آورد مردم از این واقعه اطلاع یافتند و می آمدند و بیادام این درخت استنشا میکردند و کسی که او را دردی میرسید من باب تبرک بقصد استنشا از این بادام تناول میکرد عافیت می یافت و کسی که او را درد چشمی میرسید این بادام را بر روی چشم خود میگذاشت عافیت می یافت و زن حامله که زائیدن او دشوار میشد از این بادام تناول مینمود زائیدن بر او آسان میشد و در آن ساعت وضع حمل او میشد و چون حیوانی از حیوانات را قولنج میگرفت از شاخه های این درخت میگرفتند و بر شکم آن میکشیدند عافیت می یافت و باد قولنج او ببرکت حضرت رضا (ع) بر طرف میشد

۳ . خ ل « الغروی - الدوبنی - الغروفی - الغرفی ».

۴ . خ ل « بلاشاباذ ».

الخرائج و الجرائح / ج ۱ / ۲۵۹ / الباب الخامس فی معجزات الإمام علی بن الحسین ع

مَا رَوَى جَابِرُ بْنُ يَزِيدَ الْجُعْفِيُّ عَنْ الْبَاقِرِ قَالَ كَانَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ جَالِسًا مَعَ جَمَاعَةٍ إِذْ أَقْبَلَتْ طَبِيبَةٌ مِنَ الصَّحْرَاءِ حَتَّى وَقَفَتْ قُدَّامَهُ فَهَمَّهَتْ وَضَرَبَتْ بِيَدِهَا الْأَرْضَ فَقَالَ بَعْضُهُمْ يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ مَا شَأْنُ هَذِهِ الطَّبِيبَةِ قَدْ أَتَتْكَ مُسْتَأْنَسَةً قَالَ تَذَكَّرُ أَنَّ ابْنًا لِيَزِيدَ طَلَبَ مِنْ أَبِيهِ خَشْفًا فَأَمَرَ بَعْضَ الصَّيَّادِينَ أَنْ يَصِيدَ لَهُ خَشْفًا فَصَادَ بِالْأَمْسِ خَشْفٌ هَذِهِ الطَّبِيبَةُ وَلَمْ تَكُنْ قَدْ أَرْضَعَتْهُ وَأَنَّهَا تَسْأَلُ أَنْ نَحْمِلَهُ إِلَيْهَا لِتَرْضَعَهُ وَتَرُدَّهُ عَلَيْهِ فَأَرْسَلَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ ع إِلَى الصَّيَّادِ فَأَحْضَرَهُ وَقَالَ لَهُ إِنَّ هَذِهِ الطَّبِيبَةَ تَزْعُمُ أَنَّكَ أَخَذْتَ خَشْفًا لَهَا وَأَنَّهَا لَمْ تَسْقِهِ لَبَنًا مُنْذُ أَخَذْتَهُ وَقَدْ سَأَلْتَنِي أَنْ أَسْأَلَكَ أَنْ تَتَّصِدَّقَ بِهِ عَلَيْهَا فَقَالَ يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ لَسْتُ أَسْتَجِرُّ عَلَى هَذَا قَالَ إِنِّي أَسْأَلُكَ أَنْ تَأْتِيَ بِهِ إِلَيْهَا لِتَرْضَعَهُ وَتَرُدَّهُ إِلَيْكَ فَفَعَلَ الصَّيَّادُ فَلَمَّا رَأَتْهُ هَمَّهَتْ وَدُمُوعُهَا تَجْرِي فَقَالَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ ع لِلصَّيَّادِ بَحَقِّي عَلَيْكَ إِلَّا وَهَبْتُهُ لَهَا فَوَهَبَهُ لَهَا فَانْطَلَقَتْ مَعَ الْخَشْفِ وَهِيَ تَقُولُ أَشْهَدُ أَنَّكَ مِنْ أَهْلِ بَيْتِ الرَّحْمَةِ وَأَنَّ بَنِي أُمَيَّةٍ مِنْ أَهْلِ بَيْتِ اللَّعْنَةِ

جابر بن یزید جعفی از امام باقر- علیه السلام- روایت می کند که فرمود:

پدرم (امام سجّاد) با عده ای نشسته بود که ناگاه آهویی از صحرا آمد و مقابل ایشان ایستاد. همه مه کرده و دستهایش را به زمین می کوبید.

بعضی از اصحاب عرض کردند: یا بن رسول الله! این آهو چه می گوید؟ گویا شما را می شناسد.

حضرت فرمود: او می گوید یکی از پسران یزید از او یک بچه آهویی طلب کرده است و او نیز به شکارچی ها دستور داده تا یکی را شکار کنند. و دیروز آنها بچه مرا گرفته اند در حالی که به او شیر نداده بودم. می خواهم که بچه ام را برگردانند تا به او شیر بدهم و سپس به آنها بدهم.

امام- علیه السلام- شخصی را به دنبال شکارچی فرستاد و او آمد. حضرت فرمود:

این آهو می گوید که شما بچه اش را گرفته اید و او را شیر نداده است و از من می خواهد که از تو بخواهم تا بچه اش را به او برگردانی.

شکارچی گفت: یا ابن رسول الله! من جرأت این کار را ندارم.

حضرت فرمود: پس بچه آهو را بده تا به او شیر دهد و برگرداند. و شکارچی نیز پذیرفت و بچه آهو را آورد. وقتی که آهو بچه اش را دید همه مه ای کرد و اشک از چشمانش سرازیر گردید.

حضرت فرمود: ای شکارچی! بخاطر من بجهش را به او ببخش. شکارچی هم قبول کرد. آهو با بجهش می رفت و می گفت: گواهی می دهم که شما از خاندان رحمت هستید و بنی امیه از خاندان لعنت.

این داستان مربوط به امام سجاد است نه امام رضا

الأمالی (للصدوق) / النص / ۶۹ / المجلس السادس عشر

عَنْ أَبِي الصَّلْتِ الْهَرَوِيِّ قَالَ: إِنَّ الْمَأْمُونُ قَالَ لِلرِّضَا عَلِيِّ بْنِ مُوسَى ع يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ قَدْ عَرَفْتُ فَضْلَكَ وَ عِلْمَكَ وَ زُهْدَكَ وَ وَرَعَكَ وَ عِبَادَتَكَ وَ أَرَاكَ أَحَقَّ بِالْخِلَافَةِ مِنِّي فَقَالَ الرِّضَا ع بِالْعُبُودِيَّةِ لِلَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ أَفْتَخِرُ وَ بِالزُّهْدِ فِي الدُّنْيَا أَرْجُو النَّجَاةَ مِنْ شَرِّ الدُّنْيَا وَ بِالْوَرَعِ عَنِ الْمَحَارِمِ أَرْجُو الْفَوْزَ بِالْمَغَانِمِ وَ بِالتَّوَاضُعِ فِي الدُّنْيَا أَرْجُو الرَّفْعَةَ عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فَقَالَ لَهُ الْمَأْمُونُ إِنِّي قَدْ رَأَيْتُ أَنْ أَعْزَلَ نَفْسِي عَنِ الْخِلَافَةِ وَ أَجْعَلَهَا لَكَ وَ أُبَايِعَكَ فَقَالَ لَهُ الرِّضَا ع إِنَّ كَانَتْ هَذِهِ الْخِلَافَةُ لَكَ وَ جَعَلَهَا اللَّهُ لَكَ فَلَا يَجُوزُ أَنْ تَخْلَعَ لِبَاسًا الْبَسَكَةَ اللَّهُ وَ تَجْعَلَهُ لغيرِكَ وَ إِنَّ كَانَتْ الْخِلَافَةُ لَيْسَتْ لَكَ فَلَا يَجُوزُ لَكَ أَنْ تَجْعَلَ لِي مَا لَيْسَ لَكَ فَقَالَ لَهُ الْمَأْمُونُ يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ لَا بَدْ لَكَ مِنْ قَبُولِ هَذَا الْأَمْرِ فَقَالَ لَسْتُ أَفْعَلُ ذَلِكَ طَائِعًا أَبَدًا فَمَا زَالَ يَجْهَدُ بِهِ أَيَّامًا حَتَّى يَبْسَ مِنْ قَبُولِهِ فَقَالَ لَهُ فَإِنْ لَمْ تَقْبَلِ الْخِلَافَةَ وَ لَمْ تُجِبْ مُبَايَعَتِي لَكَ فَكُنْ وَلِيَّ عَهْدِي لِتَكُونَ لَكَ الْخِلَافَةُ بَعْدِي فَقَالَ الرِّضَا ع وَ اللَّهُ لَقَدْ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ص أَنِّي أَخْرَجُ مِنَ الدُّنْيَا قَبْلَكَ مَقْتُولًا بِالسِّمِّ مَظْلُومًا تَبْكِي عَلَى مَلَائِكَةِ السَّمَاءِ وَ مَلَائِكَةِ الْأَرْضِ وَ أُدْفَنُ فِي أَرْضِ غُرْبَةٍ إِلَى جَنْبِ هَارُونَ الرَّشِيدِ فَبَكَى الْمَأْمُونُ ثُمَّ قَالَ لَهُ يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ وَ مَنْ الَّذِي يَقْتُلُكَ أَوْ يَقْدِرُ عَلَى الْإِسَاءَةِ إِلَيْكَ وَ أَنَا حَيٌّ فَقَالَ الرِّضَا ع أَمَا إِنِّي لَوْ أَشَاءُ أَنْ أَقُولَ مِنَ الَّذِي يَقْتُلُنِي لَقُلْتُ فَقَالَ الْمَأْمُونُ يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ إِنَّمَا تُرِيدُ بِقَوْلِكَ هَذَا التَّخْفِيفَ عَنْ نَفْسِكَ وَ دَفْعَ هَذَا الْأَمْرِ عَنْكَ لِيَقُولَ النَّاسُ إِنَّكَ زَاهِدٌ فِي الدُّنْيَا فَقَالَ الرِّضَا ع وَ اللَّهُ مَا كَذَبْتُ مِنْذُ خَلَقَنِي رَبِّي عَزَّ وَ جَلَّ وَ مَا زَهَدْتُ فِي الدُّنْيَا لِلدُّنْيَا وَ إِنِّي لَأَعْلَمُ مَا تُرِيدُ فَقَالَ الْمَأْمُونُ وَ مَا أُرِيدُ قَالَ الْأَمَانُ عَلَى الصِّدْقِ قَالَ لَكَ الْأَمَانُ قَالَ تُرِيدُ بِذَلِكَ أَنْ يَقُولَ النَّاسُ إِنَّ عَلِيَّ بْنَ مُوسَى لَمْ يَزْهَدْ فِي الدُّنْيَا بَلْ زَهَدَتْ الدُّنْيَا فِيهِ أَلَا تَرَوْنَ كَيْفَ قَبِلَ وَلَايَةَ الْعَهْدِ طَمَعًا فِي الْخِلَافَةِ فَغَضِبَ الْمَأْمُونُ ثُمَّ قَالَ إِنَّكَ تَتَلَقَّانِي أَبَدًا بِمَا أَكْرَهُهُ وَ قَدْ أَمَنْتَ سَطَوَاتِي - فَبِاللَّهِ أَقْسِمُ لَنْ قَبِلْتُ وَلَايَةَ الْعَهْدِ وَ إِلَّا أَجْبَرْتُكَ عَلَى ذَلِكَ فَإِنْ فَعَلْتَ وَ إِلَّا ضَرَبْتُ عَنْقَكَ فَقَالَ الرِّضَا ع قَدْ نَهَانِي اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ أَنْ أُلْقِيَ بِيَدِي إِلَى التَّهْلُكَةِ فَإِنْ كَانَ الْأَمْرُ عَلَى هَذَا فَافْعَلْ مَا بَدَا لَكَ وَ أَنَا أَقْبَلُ ذَلِكَ عَلَى أَنِّي لَا أُولِي أَحَدًا وَ لَا أَعْزِلُ أَحَدًا وَ لَا أَنْقُضُ رِسْمًا [وَ لَا] سُنَّةً وَ أَكُونُ فِي الْأَمْرِ مِنْ بَعِيدٍ مُشِيرًا فَرَضِيَ مِنْهُ بِذَلِكَ وَ جَعَلَهُ وَلِيَّ عَهْدِهِ عَلَى كَرَاهَةِ مِنْهُ ع لِذَلِكَ.

مامون بحضرت رضا عرض کرد یا ابن رسول الله من فضل و دانش و زهد و ورع و عبادت تو را می دانم و تو را بخلافت از خود احق میدانم حضرت فرمود ببندگی خدای عز و جل افتخار کنم و بزهد در دنیا امید نجات دارم از شر دنیا و به ورع از حرامها امید فوز بغنیمتها دارم و بتواضع در دنیا امید رفعت در درگاه خدا دارم مأمون گفت من در نظر دارم از خلافت منعل

گزارش مدرک یابی کتاب های کتابخانه دبستان فضیلت

شوم و آن را بتو واگذارم و با تو بیعت کنم حضرت فرمود اگر این خلافت از تو هست و خدایت عطا کرده روا نباشد جامه ای که خدایت پوشیده بکنی و آن را برای دیگری گذاری و اگر خلافت از تو نباشد روا نباشد چیزی که از تو نیست بمنش دهی مأمون گفت یا ابن رسول الله بناچار باید این امر را بپذیری فرمود بدخواه هرگز نپذیرم چند روزی به آن حضرت اصرار کرد تا نومید شد از قبول او و گفت اگر خلافت را نپذیری و بیعت مرا نخواهی باید ولی عهد من باشی و پس از من خلافت از آن تو باشد حضرت رضا فرمود بخدا پدرم از پدرانش از امیر مؤمنان از رسول خدا «ص» برای من باز گفت که من بزرهر پیش از تو مظلومانه از دنیا میروم و فرشته های آسمان و فرشته های زمین بر من میگیرند و در زمین غربت کنار هرون الرشید مدفون میشوم مأمون گریست و عرض کرد یا ابن رسول الله تا من زنده ام کی تو را میکشد و قدرت بر بدی کردن بتو دارد، فرمود اگر بخواهم بگویم که مرا میکشد توام گفت مامون گفت یا ابن رسول الله مقصودت از این گفتار اینست که خود را سبک بار کنی و این امر را از خود بگردانی تا مردم بگویند تو در دنیا زاهدی حضرت رضا فرمود بخدا از گاهی کک پروردگارم عز و جل مرا آفریده دروغ نگفتم و بخاطر دنیا زهد نفروختم و من میدانم مقصود تو چیست؟ مامون گفت مقصودم چیست؟ فرمود در امانم راست بگویم؟ گفت در امانی فرمود مقصودت اینست که مردم بگویند علی بن موسی زاهد در دنیا نبود و بلکه دنیا نسبت باو بیرغبت بود آیا نمی بینید که بطمع خلافت قبول ولایت عهد کرد مامون بخشم شد و گفت تو همیشه مرا بدان چه بد دارم برخورد کنی و خود را از سطوت من در امان دانی بخدا قسم اگر قبول ولایت عهد نکنی تو را بدان مجبور سازم و اگر نپذیری گردنت را بزنم حضرت رضا فرمود خدا مرا نهی کرده که خود را بدست خود در هلاکت اندازم اگر کار بر این منوال است هر چه خواهی بکن و من آن را بپذیرم بشرط آنکه احدی را والی نکنم و احدی را معزول نسازم و رسم و قانونی را نقض نکنم و دو را دور در این کار مشاوری باشم بدین راضی شد و او را بناخواه وی ولی عهد کرد.

الإحتجاج علی أهل اللجاج (للطبرسی) / ج ۲ / ۴۴۰ / احتجاجه ص فيما يتعلق بالإمامة و صفات من خصه الله تعالى بها و بيان الطريق إلى من كان عليها و ذم من يجوز اختيار الإمام و لؤم من غلا فيه و أمر الشيعة بالتورية و التقية عند الحاجة إليهما و حسن التأدب ص : ۴۳۲

و بهذا الإسناد عن أبي محمد العسكري ع أنه قال: لما جعل المأمون إلى علي بن موسى الرضا ع ولاية العهد دخل عليه آذنه فقال إن قوماً بالباب يستأذنون عليك يقولون نحن من شيعة علي ع فقال أنا مشغول فأصرفهم فصرفهم إلى أن جاءوا هكذا يقولون و يصرفهم شهرين ثم أيسوا من الوصول فقالوا قل لمولانا إنا شيعة أبيك علي بن أبي طالب ع قد شمت بنا أعداؤنا في حجابك لنا و نحن ننصرف عن هذه الكرة و نهرب من بلادنا خجلاً و أنفة مما لحقنا و عجزاً عن احتمال مضى ما يلحقنا من أعدائنا فقال علي بن موسى ع ائذن لهم ليدخلوا فدخلوا عليه فسلموا عليه فلم يرد عليهم و لم ياذن لهم بالجلوس فبقوا قياماً فقالوا يا ابن رسول الله ما هذا الجفاء العظيم و الاستخفاف بعد هذا الحجاب الصعب؟ أى باقية تبقى منا بعد هذا فقال الرضا ع

گزارش مدرک یابی کتاب های کتابخانه دبستان فضیلت

أَقْرَأُوا وَ مَا أَصَابَكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ فِيمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُوا عَنْ كَثِيرٍ ۝ وَاللَّهُ مَا أَقْتَدَيْتُ إِلَّا بِرَبِّي عَزَّ وَ جَلَّ وَ بِرَسُولِهِ وَ بِأَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَ مِنْ بَعْدِهِ مِنْ آبَائِي الطَّاهِرِينَ عَ عَتَوْا عَلَيْكُمْ فَأَقْتَدَيْتُ بِهِمْ قَالُوا لِمَاذَا يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ؟ قَالَ لِدَعَاؤِكُمْ أَنْكُمْ شِيعَةُ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَ يَحْكُمُ إِنْ شِيعَتُهُ الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ وَ سَلْمَانُ وَ أَبُو ذَرٍّ وَ الْمِقْدَادُ وَ عِمَارٌ وَ مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الَّذِينَ لَمْ يَخَالِفُوا شَيْئاً مِنْ أَوْامِرِهِ - وَ أَنْتُمْ فِي أَكْثَرِ أَعْمَالِكُمْ لَهُ مُخَالِفُونَ وَ تَقْصِرُونَ فِي كَثِيرٍ مِنَ الْفَرَائِضِ وَ تَتَهَاوَنُونَ بِعَظِيمِ حَقُوقِ إِخْوَانِكُمْ فِي اللَّهِ وَ تَتَّقُونَ حَيْثُ لَا تَجِبُ التَّقِيَّةَ وَ تَتْرَكُونَ التَّقِيَّةَ حَيْثُ لَا بُدَّ مِنَ التَّقِيَّةِ لَوْ قُلْتُمْ إِنَّكُمْ مُوَالِيَهُ وَ مُحِبُّوهُ وَ الْمُوَالُونَ لِأَوْلِيَائِهِ وَ الْمُعَادُونَ لِأَعْدَائِهِ لَمْ أَنْكَرْهُ مِنْ قَوْلِكُمْ وَ لَكِنْ هَذِهِ مَرْتَبَةٌ شَرِيفَةٌ ادْعَيْتُمُوهَُا إِنْ لَمْ تَصْدَقُوا قَوْلَكُمْ بِفَعْلِكُمْ هَلَكْتُمْ إِلَّا أَنْ تَتَدَارَكَكُمْ رَحْمَةُ رَبِّكُمْ قَالُوا يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ فَإِذَا نَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَ نَتُوبُ إِلَيْهِ مِنْ قَوْلِنَا بَلْ نَقُولُ كَمَا عَلَّمَنَا مَوْلَانَا نَحْنُ مُحِبُّوكُمْ وَ مُحِبُّو أَوْلِيَائِكُمْ وَ مُعَادُو أَعْدَائِكُمْ قَالَ الرِّضَاعُ فَمَرَحَباً بِكُمْ إِخْوَانِي وَ أَهْلُ وَدْيَ ارْتَفَعُوا فَمَا زَالَ يَرْفَعُهُمْ حَتَّى أَصْقَهُمْ بِنَفْسِهِ ثُمَّ قَالَ لِحَاجِبِهِ كَمْ مَرَّةً حَجَبْتَهُمْ؟ قَالَ سِتِّينَ مَرَّةً قَالَ فَاخْتَلَفَ إِلَيْهِمْ سِتِّينَ مَرَّةً مُتَوَالِيَةً فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ وَ أَقْرَأَهُمْ سَلَامِي فَقَدْ مَحُوا مَا كَانَ مِنْ ذُنُوبِهِمْ بِاسْتِغْفَارِهِمْ وَ تَوْبَتِهِمْ وَ اسْتَحَقُّوا الْكَرَامَةَ لِمَحَبَّتِهِمْ لَنَا وَ مُوَالَاتِهِمْ وَ تَفَقُّدَ أُمُورِهِمْ وَ أُمُورَ عِيَالَتِهِمْ فَأَوْسَعَهُمْ نَفَقَاتٍ وَ مَبْرَاتٍ وَ صِلَاتٍ وَ دَفَعَ مَعْرَاتٍ.

و به اسناد قبل از امام عسکری نقل است که فرمود: وقتی ولایتعهدی برای حضرت رضا علیه السلام قرار گرفت، دربان او بر حضرت وارد شده و گفت:

الإحتجاج / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۵۰۰

گروهی پشت در ایستاده‌اند و اذن دخول خواسته و می‌گویند: ما از شیعیان علیّ علیه السلام هستیم!

حضرت فرمود: من فعلاً مشغولم آنان را بازگردان.

و این آمد و شدها و جواب منفی امام دو ماه بطول انجامید، تا جایی که دیگر از رسیدن به او ناامید شده و به دربان گفتند: به آقایمان بگو ما از شیعیان پدرت علیّ علیه السلام هستیم! این ماجرا موجب شماتت و سرزنش دشمنانمان بر ما شده، و ما این بار بازگشته و از این شرمندگی و شکستن غروری که بما رسیده، و عجز از احتمال دردی که به سبب شماتت از ناحیه دشمنانمان به ما خواهد رسید از شهر خود خواهیم گریخت.

حضرت رضا علیه السلام به دربان خود فرمود: اجازه بده داخل شوند، آنان وارد شده سلام کردند ولی آن حضرت نه جواب سلامشان را داد و نه اذن جلوس صادر کرد، و همان طور ایستادند.

گزارش مدرک یابی کتاب های کتابخانه دبستان فضیلت

همگی گفتند: ای زاده رسول خدا، این چه جفای عظیم و استخفاف پس از آن حجاب سخت است! دیگر چه جفائی مانده تا بر سر ما آید؟!

الإحتجاج / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۵۰۱

حضرت رضا علیه السلام فرمود: این آیه را بخوانید: «و هر مصیبتی که به شما رسد به سبب کارهایی (خطا و گناهانی) است که دستهایتان کرده و از [گناهان] در می گذرد- شوری ۳۰»، بخدا سوگند که من در این کار تنها به خداوند و رسول او و امیر المؤمنین و پدران پاکم پس از او اقتدا کردم، آنان بر شما نکوهش کردند من نیز اقتدا نمودم.

گفتند: برای چه ای زاده رسول خدا؟! فرمود: برای این ادعا که شما شیعه امیر المؤمنین هستید! وای بر شما! شیعیان او حسن و حسین و سلمان و أبو ذرّ و مقداد و عمار و محمد بن اُبی بکر بودند، همانها که ذرّه‌ای از دستورات او سرپیچی نکردند، حال اینکه شما در بیشتر کردارتان با او مخالفید، و در بیشتر فرائض خود کوتاهی ورزیده و بزرگی حقوق برادران خود را در باره خدا خوار و بی مقدار می دارید، و آنجا که نباید تقیّه می کنید، و آنجا که باید؛ تقیّه نمی کنید، اگر شما در همان ابتدای کار می گفتید ما از موالی و محبین اوئیم و از دوستان اولیای او و دشمنان دشمنان او هستیم من منکر این قول شما نشده بودم، و لیکن این مقام و مرتبه شریفی بود که شما مدّعی آن شده اید، اگر کردار شما گفتارتان را تصدیق نکند به هلاکت افتید، مگر اینکه رحمت پروردگارتان آن را تلافی کند.

الإحتجاج / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۵۰۲

آنان گفتند: ای زاده رسول خدا، ما همگی بدرگاه خدا استغفار کرده و از این گفته خود توبه می کنیم، بلکه می گوییم - همان طور که شما بما آموختید-: ما محبّ شما و اولیای شمائیم، و دشمنان دشمنان شما هستیم.

حضرت رضا علیه السلام فرمود: آفرین و مرحبا به شما برادران و محبین! بیائید بالا، و آنقدر آنان را به بالا خواند تا تک تکیشان را در بغل گرفت، سپس به دربان خود فرمود:

چند بار ایشان را مانع شدی؟ گفت: شصت بار.

فرمود: به همان تعداد نزد ایشان رفته و ضمن سلام؛ سلام مرا به ایشان برسان.

گزارش مدرک یابی کتاب های کتابخانه دبستان فضیلت

اکنون با این استغفار و توبه همه گناهان خود را محو و پاک ساختند، و به جهت محبت و موالاتشان به ما مستحق کرامت شده‌اند، و از حال ایشان و امور ناخوارانشان تفقد کن؛ نفقات بسیار و احسان فراوان و هدایای بسیاری بدیشان داده و زیانشان را جبران کن.

عیون أخبار الرضا علیه السلام / ج ۲ / ۲۶۶ / ۶۶ باب فی ذکر ثواب زیارة الإمام علی بن موسی الرضا ع ص : ۲۵۴

عَنْ عَبْدِ السَّلَامِ بْنِ صَالِحِ الْهَرَوِيِّ قَالَ سَمِعْتُ دَعْبِلَ بْنَ عَلِيٍّ الْخَزَاعِيَّ يَقُولُ لَمَّا أَنْشَدْتُ مَوْلَى الرِّضَاعِ فَصِيدَتِي الَّتِي أَوْلَاهَا

مَدَارِسُ آيَاتٍ خَلَّتْ مِنْ تِلَاوَةٍ وَ مَنْزِلٌ وَحْيٍ مُقْفَرُ الْعَرَصَاتِ

فَلَمَّا انْتَهَيْتُ إِلَى قَوْلِي

خُرُوجُ إِمَامٍ لَا مَحَالَةَ خَارِجٌ يَقُومُ عَلَى اسْمِ اللَّهِ وَ الْبَرَكَاتِ

تجاوبن بالارنان و الزفات نوائح عجم اللفظ و النطقات

يَمَيِّزُ فِينَا كُلَّ حَقٍّ وَ بَاطِلٍ وَ يُجْزِي عَلَى النِّعَمَاءِ وَ النِّقَمَاتِ

بَكَى الرِّضَاعُ بُكَاءً شَدِيداً ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى فَقَالَ لِي يَا خُزَاعِي نَطَقَ رُوحُ الْقُدُسِ عَلَى لِسَانِكَ بِهِذَيْنِ الْبَيْتَيْنِ فَهَلْ تَدْرِي مَنْ هَذَا الْإِمَامُ وَ مَتَى يَقُومُ فَقُلْتُ لَا يَا سَيِّدِي إِلَّا أَنِّي سَمِعْتُ بِخُرُوجِ إِمَامٍ مِنْكُمْ يَطْهَرُ الْأَرْضَ مِنَ الْفَسَادِ وَ يَمْلَأُهَا عَدْلًا فَقَالَ يَا دَعْبِلُ الْإِمَامُ بَعْدِي مُحَمَّدُ ابْنِي وَ بَعْدَ مُحَمَّدٍ ابْنُهُ عَلِيٌّ وَ بَعْدَ عَلِيٍّ ابْنُهُ الْحَسَنُ وَ بَعْدَ الْحَسَنِ ابْنُهُ الْحُجَّةُ الْقَائِمُ الْمُنْتَظَرُ فِي غَيْبَتِهِ الْمَطَاعُ فِي ظُهُورِهِ لَوْ لَمْ يَبْقَ مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا يَوْمٌ وَاحِدٌ لَطَوَّلَ اللَّهُ ذَلِكَ الْيَوْمَ حَتَّى يَخْرُجَ فَيَمْلَأُهَا عَدْلًا كَمَا مَلَأْتُ جَوْراً وَ ظُلْماً وَ أَمَّا مَتَى فَلِخَبَارٍ عَنِ الْوَقْتِ وَ لَقَدْ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ أَبِيهِ عَنْ آبَائِهِ عَنْ عَلِيٍّ ع أَنَّ النَّبِيَّ ص قِيلَ لَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ص مَتَى يَخْرُجُ الْقَائِمُ مِنْ دُرَيْتِكَ فَقَالَ مِثْلُهُ مِثْلُ السَّاعَةِ لَا يُجْلِيهَا لَوْقَتُهَا إِلَّا هُوَ ثَقُلْتُ فِي السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ لَا تَأْتِيكُمْ إِلَّا بَعْتُهُ.

گزارش مدرک یابی کتاب های کتابخانه دبستان فضیلت

حدیث کرد ما را احمد بن زیاد بن جعفر همدانی رضی الله عنه و گفت حدیث کرد ما را علی بن ابراهیم بن هاشم از پدرش از عبد السلام بن صالح هروی که گفت از دعبل بن علی خزاعی شنیدم که میگفت از برای حضرت علی بن موسی الرضا (ع) قصیده خود را انشاء کردم و اول آن اینست.

مدارس ایات خلت من تلاوة

و منزل وحی مقفر العرصات

و چون باینجا منتهی شد و اشعار تا این موضع رسید

خروج امام لا محالة خارج

يقوم علی اسم الله و البرکات

يميز فينا كل حق و باطل

و يجزى علی النعماء و النقمات

یعنی یقین الوقوع است خروج امامی که ناچار خروج خواهد کرد و بر اسم خدا و مبارکیها قائم می شود و جدا میکند در میان ما هر حقی را از باطل و پاداش میدهد بر نعمتها و سخطها یعنی هر کس عمل خوب کرده باشد جزای خوب باو عطا میکند و هر کس عمل بد کرده باشد پاداش بد میدهد، حضرت رضا (ع) گریه سختی کرد و بعد سر مبارک را بسوی

عیون أخبار الرضا علیه السلام / ترجمه آقا نجفی، ج ۲، ص: ۵۱۶

من بلند کرد و فرمود ای خزاعی جبرئیل این دو شعر را بر زبان تو جاری ساخته است آیا میدانی که این امام کیست و در چه زمان قائم می شود عرض کردم ای مولای من نمیدانم مگر آنکه از شما شنیدم که از شما امامی خروج کند که زمین را پاک کرده و از عدل و داد پر کند فرمود ای دعبل امام بعد از من محمد فرزند من است و بعد از محمد فرزندش علی است و بعد از علی فرزندش حسن و بعد از حسن فرزندش حجت قائم (ع) است که در زمان غیبت او انتظار او کشند و در زمان ظهور او بر جمیع خلق مطاع باشد و اگر از دنیا باقی نماند مگر یک روز خداوند آن روز را طولانی کند تا اینکه خروج کرده و زمین را از عدل و داد پر کند چنان که پر شده بود از جور و فساد، و اما اینکه ظهور او چه زمان بود این اخبار از وقت است.

حدیث کرد مرا پدر بزرگوارم از پدر بزرگوارش از پدرانش از علی (ع) که به پیغمبر عرض کردند یا رسول الله چه زمان خروج میکند قائم از ذریه تو فرمود مثل او مثل روز قیامت است که آشکارا نکند امر قیامت را مگر خدا و قیامت از حیث شدائد و احوال و محاسبه و مجازات آن در آسمانها و زمین گران و عظیم است (یعنی بر اهل آن از ملائکه و جن و انس) و نیاید بشما قیامت مگر ناگهان و منظور آن حضرت اینست که همان طوری که روز قیامت را کسی نمیداند چه وقت واقع

گزارش مدرک یابی کتاب های کتابخانه دبستان فضیلت

می شود ظهور حضرت قائم (ع) را نیز کسی نمیداند و همان طوری که برای کسی اخبار آن وقت روا نیست اخبار از این وقت نیز چنان خواهد بود و بناگهان اتفاق می افتد.

عَنْ عَبْدِ السَّلَامِ بْنِ صَالِحٍ الْهَرَوِيِّ قَالَ: دَخَلَ دُعْبُلُ بْنُ عَلِيٍّ الْخُزَاعِيُّ رَهَ عَلَى عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرِّضَاعِ بِمَرَوْ فَقَالَ لَهُ يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ ص إِنِّي قَدْ قُلْتُ فِيكَ قَصِيدَةً وَآلَيْتُ عَلَى نَفْسِي أَنْ لَا أُتَشِدَّهَا أَحَدًا قَبْلَكَ فَقَالَ ع هَاتِهَا فَأَنْشَدَهُ

مَدَارِسُ آيَاتِ خَلَّتْ مِنْ تِلَاوَةٍ وَ مَنَزِلُ وَحْيٍ مُقْفَرُ الْعَرَصَاتِ

فَلَمَّا بَلَغَ إِلَى قَوْلِهِ^٧

أَرَى فَيْئَهُمْ فِي غَيْرِهِمْ مُتَقَسِّمًا وَ أَيْدِيَهُمْ مِنْ فَيْئِهِمْ صِفَرَاتِ

بَكَى أَبُو الْحَسَنِ الرِّضَاعُ وَ قَالَ لَهُ صَدَقْتَ يَا خُزَاعِي فَلَمَّا بَلَغَ إِلَى قَوْلِهِ

إِذَا وَتَرُوا مَدُّوا إِلَى وَاتَرِيهِمْ أَكْفًا عَنِ الْأَوْتَارِ مُنْقَبِضَاتِ

جَعَلَ أَبُو الْحَسَنِ ع يُقَلِّبُ كَفَّيْهِ وَ يَقُولُ أَجَلُ وَ اللَّهُ مُنْقَبِضَاتِ فَلَمَّا بَلَغَ إِلَى قَوْلِهِ

لَقَدْ خِفْتُ فِي الدُّنْيَا وَ أَيَّامِ سَعِيهَا وَ إِنِّي لَأَرْجُو الْأَمْنَ بَعْدَ وَفَاتِي

قَالَ الرِّضَاعُ آمَنَكَ اللَّهُ يَوْمَ الْفَرَعِ الْأَكْبَرِ فَلَمَّا انْتَهَى إِلَى قَوْلِهِ

وَ قَبْرٌ بِبَعْدَادَ لِنَفْسٍ زَكِيَّةٍ تَضَمَّنَهَا الرَّحْمَنُ فِي الْغُرَفَاتِ

^٧ . و في هامش النسخة المطبوعة الجديدة: اين قصيده طولانی است و تمام آن در کتاب مجالس المؤمنین مسطور است.

و قد ذكر العلامة المجلسي تمام القصيدة في البحار « ج ١٢ ط كهباني ص ٧٣ ».

قَالَ لَهُ الرِّضَاعُ أَفَلَا أُلْحِقُ لَكَ بِهَذَا الْمَوْضِعِ بَيِّنِينَ بِهِمَا تَمَامُ قَصِيدَتِكَ فَقَالَ بَلَى يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ فَقَالَ ع

(۱). و فی هامش النسخة المطبوعة الجديدة: این قصیده طولانی است و تمام آن در کتاب مجالس المؤمنین مسطور است.

و قد ذكر العلامة المجلسي تمام القصيدة في البحار «ج ۱۲ ط كمباني ص ۷۳».

عیون أخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص: ۲۶۴

تَوَقَّدَ فِي الْأَحْشَاءِ بِالْحُرُقَاتِ
يُفْرِجُ عَنَّا اللَّهُمَّ وَالْكَرْبَاتِ

وَقَبْرُ بَطُوسٍ يَا لَهَا مِنْ مُصِيبَةٍ
إِلَى الْحَشْرِ حَتَّى يَبْعَثَ اللَّهُ قَائِمًا

فَقَالَ دَعْبِلُ يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ هَذَا الْقَبْرُ الَّذِي بَطُوسٌ قَبْرُ مَنْ هُوَ فَقَالَ الرِّضَاعُ قَبْرِي وَلَا تَنْقُضِ الْيَوْمَ وَاللَّيَالِي حَتَّى تَصِيرَ طُوسُ مُخْتَلَفٌ شَيْعَتِي وَزُوَارِي أَلَا فَمَنْ زَارَنِي فِي غُرْبَتِي بَطُوسٌ كَانَ مَعِيَ فِي دَرَجَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَغْفُورًا لَهُ ثُمَّ نَهَضَ الرِّضَاعُ بَعْدَ فَرَاغِ دَعْبِلٍ مِنْ إِنْشَادِ الْقَصِيدَةِ وَأَمَرَهُ أَنْ لَا يَبْرَحَ مِنْ مَوْضِعِهِ فَدَخَلَ الدَّارَ فَلَمَّا كَانَ بَعْدَ سَاعَةٍ خَرَجَ الْخَادِمُ إِلَيْهِ بِمِائَةِ دِينَارٍ رَضْوِيَّةً فَقَالَ لَهُ يَقُولُ لَكَ مَوْلَايَ اجْعَلْهَا فِي نَفَقَتِكَ فَقَالَ دَعْبِلُ وَاللَّهِ مَا لِهَذَا جِئْتُ وَلَا قُلْتُ هَذِهِ الْقَصِيدَةَ طَمَعًا فِي شَيْءٍ يَصِلُ إِلَيَّ وَرَدَّ الصُّرَّةَ وَسَأَلَ ثَوْبًا مِنْ ثِيَابِ الرِّضَاعِ لِيَتَبَرَّكَ وَ يَتَشَرَّفَ بِهِ فَأَنْفَذَ إِلَيْهِ الرِّضَاعُ جُبَّةً خَزَمَ مَعَ الصُّرَّةِ وَقَالَ لِلْخَادِمِ قُلْ لَهُ خُذْ هَذِهِ الصُّرَّةَ فَإِنَّكَ سَتَحْتَاجُ إِلَيْهَا وَلَا تُرَاجِعْنِي فِيهَا فَأَخَذَ دَعْبِلُ الصُّرَّةَ وَالْجُبَّةَ وَانْصَرَفَ وَ سَارَ مِنْ مَرَوْ فِي قَافِلَةٍ فَلَمَّا بَلَغَ مِثْلَ قَوْهَانِ وَقَعَ عَلَيْهِمُ اللَّصُوصُ فَأَخَذُوا الْقَافِلَةَ بِأَسْرَها وَ كَتَفُوا أَهْلَهَا وَكَانَ دَعْبِلُ فِيمَنْ كَتَفَ وَ مَلَكَ اللَّصُوصُ الْقَافِلَةَ وَ جَعَلُوا يَقْسِمُونَهَا بَيْنَهُمْ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ مَتَمِّثًا بِقَوْلِ دَعْبِلٍ فِي قَصِيدَتِهِ

وَأَيْدِيهِمْ مِنْ فَيْئِهِمْ صِفَرَاتِ

أَرَى فَيْئَهُمْ فِي غَيْرِهِمْ مُتَقَسِّمًا

فَسَمِعَهُ دَعْبِلُ فَقَالَ لَهُ لِمَنْ هَذَا الْبَيْتُ فَقَالَ لِرَجُلٍ مِنْ خُزَاعَةَ يُقَالُ لَهُ دَعْبِلُ بْنُ عَلِيٍّ قَالَ فَأَنَا دَعْبِلُ قَائِلُ هَذِهِ الْقَصِيدَةِ الَّتِي مِنْهَا هَذَا الْبَيْتُ فَوَثَبَ الرَّجُلُ إِلَى رَأْسِهِمْ وَكَانَ يُصَلِّي عَلَى رَأْسِ تَلٍّ وَكَانَ مِنَ الشَّيْعَةِ فَأَخْبَرَهُ فَجَاءَ بِنَفْسِهِ حَتَّى وَقَفَ عَلَى دَعْبِلٍ وَقَالَ لَهُ أَنْتَ دَعْبِلُ فَقَالَ نَعَمْ فَقَالَ لَهُ أَنْشِدْنِي الْقَصِيدَةَ فَأَنْشَدَهَا فَحَلَّ كِتَافَهُ وَ كَتَفَ جَمِيعَ أَهْلِ الْقَافِلَةِ وَ رَدَّ إِلَيْهِمْ جَمِيعَ مَا أَخَذَ مِنْهُمْ لِكِرَامَةِ دَعْبِلٍ وَ سَارَ دَعْبِلُ حَتَّى وَصَلَ إِلَى قَوْمٍ فَسَأَلَهُ أَهْلُ قَوْمٍ أَنْ يُنْشِدَهُمُ الْقَصِيدَةَ فَأَمَرَهُمْ أَنْ يَجْتَمِعُوا فِي الْمَسْجِدِ الْجَامِعِ

فَلَمَّا اجْتَمَعُوا صَعِدَ الْمَنْبَرُ فَأَنشَدَهُمُ الْقَصِيدَةَ فَوَصَلَهُ النَّاسُ مِنَ الْمَالِ وَالْخَلْعِ بَشَىءٍ كَثِيرٍ وَاتَّصَلَ بِهِمْ خَبَرُ الْجُبَّةِ فَسَأَلُوهُ أَنْ يَبِيعَهَا مِنْهُمْ بِأَلْفِ دِينَارٍ فَاُمْتَنَعَ مِنْ ذَلِكَ فَقَالُوا لَهُ فَبِعْنَا شَيْئًا مِنْهَا بِأَلْفِ دِينَارٍ فَأَبَى عَلَيْهِمْ وَسَارَ عَنْ قَوْمٍ فَلَمَّا خَرَجَ مِنْ رُسْتَاقِ الْبَلَدِ لَحِقَ بِهِ قَوْمٌ مِنْ أَحْدَاثِ الْعَرَبِ وَأَخَذُوا الْجُبَّةَ مِنْهُ فَرَجَعَ دَعِبِلٌ

عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص: ۲۶۵

إِلَى قَوْمٍ وَسَأَلَهُمْ رَدَّ الْجُبَّةِ فَاُمْتَنَعَ الْأَحْدَاثُ مِنْ ذَلِكَ وَعَصَوْا الْمَشَايخَ فِي أَمْرِهَا فَقَالُوا لِدَعِبِلٍ لَا سَبِيلَ لَكَ إِلَى الْجُبَّةِ فَخَذُ ثَمَنَهَا أَلْفَ دِينَارٍ فَأَبَى عَلَيْهِمْ فَلَمَّا يَسَسَ مِنْ رَدِّهِمُ الْجُبَّةَ سَأَلَهُمْ أَنْ يَدْفَعُوا إِلَيْهِ شَيْئًا مِنْهَا فَأَجَابُوهُ إِلَى ذَلِكَ وَاعْطَوْهُ بَعْضَهَا وَدَفَعُوا إِلَيْهِ ثَمَنَ بَاقِيهَا أَلْفَ دِينَارٍ وَانْصَرَفَ دَعِبِلٌ إِلَى وَطَنِهِ فَوَجَدَ اللُّصُوصَ قَدْ أَخَذُوا جَمِيعَ مَا كَانَ فِي مَنْزِلِهِ فَبَاعَ الْمَائَةَ الدِّينَارِ الَّتِي كَانَ الرِّضَاعُ وَصَلَهُ بِهَا فَبَاعَ مِنَ الشَّيْءِ كُلِّ دِينَارٍ بِمِائَةِ دَرَاهِمٍ فَحَصَلَ فِي يَدِهِ عَشْرَةُ آلَافِ دَرَاهِمٍ فَذَكَرَ قَوْلَ الرِّضَاعِ إِنَّكَ سَتَحْتَاجُ إِلَى الدَّنَانِيرِ وَكَانَتْ لَهُ جَارِيَةٌ لَهَا مِنْ قَلْبِهِ مَحَلٌّ فَرَمَدَتْ عَيْنَهَا رَمْدًا عَظِيمًا فَادْخَلَ أَهْلَ الطَّبِّ عَلَيْهَا فَنَظَرُوا إِلَيْهَا فَقَالُوا أَمَّا الْعَيْنُ الْيَمْنَى فَلَيْسَ لَنَا فِيهَا حِيلَةٌ وَقَدْ ذَهَبَتْ وَأَمَّا الْيُسْرَى فَتَحْنُ نَعَالِجَهَا وَنَجْتَهِدُ وَنَرْجُو أَنْ تَسْلَمَ فَاغْتَمَّ لِذَلِكَ دَعِبِلٌ غَمًّا شَدِيدًا وَجَزَعَ عَلَيْهَا جَزَعًا عَظِيمًا ثُمَّ إِنَّهُ ذَكَرَ مَا كَانَ مَعَهُ مِنْ وَصْلَةِ الْجُبَّةِ فَمَسَحَهَا عَلَى عَيْنِي الْجَارِيَةِ وَعَصَبَهَا بِعَصَابَةٍ^۸ مِنْهَا مِنْ أَوَّلِ اللَّيْلِ فَأَصْبَحَتْ وَعَيْنَاهَا أَصْحُ مَا كَانَتْ قَبْلُ بَبْرَكَةٍ أَبِي الْحَسَنِ الرِّضَاعِ.

حسین بن ابراهیم بن احمد بن هشام مؤدب (که همان مکتب است) و علی بن عبد الله وراق - رضی الله عنهما - بسند مذکور در متن از عبد السلام هروی روایت کرده اند که گفت: دعبیل خزاعی در آن هنگام که حضرت در مرو نزول اجلال فرموده بود بر علی بن موسی الرضا علیهما السلام وارد شد و به امام گفت:

یا ابن رسول الله من قصیده‌ای ساخته و سوگند یاد کرده‌ام که برای احدی قبل از شما نخوانم، حضرت فرمود: بخوان آن را، دعبیل شروع کرد بخواندن قصیده‌ای که یک سطرش این است خواند:

مدارس آیات خلت من تلاوة
و منزل وحی مقفر العرصات

^۹ تا بدان جا رسید که:

^۸ . العصابة: ما عصب به من مندیل و نحوه.

^۹ - مدارس و محافلی که در آن قرآن خوانده و تفسیر و تدریس میشد، اکنون خالی است، و محل نزول وحی چون صحرائی بی آب و علف و خشک افتاده است.

أرى فيهم في غيرهم متقسما

و أيدهم من فيهم صفات

۱۰ حضرت علیه السلام گریست، و فرمود: راست گفتی ای خزاعی همین طور است،

(۱) - مدارس و محافلی که در آن قرآن خوانده و تفسیر و تدریس میشد، اکنون خالی است، و محلّ نزول وحی چون صحرائی بی آب و علف و خشک افتاده است.

(۲) - غنائم و بیت المال مسلمین را می بینم که در میان دیگران تقسیم می شود، و مینگرم که دستهای ایشان (آل محمد علیهم السلام، از آن خالی است.

ترجمه عیون أخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص: ۶۵۰

و چون دعبل به این بیت رسید که:

أَكْفَا عَنِ الْاَوْتَارِ مَنْقَبُضَاتِ

إِذَا وَتَرُوا مَدَّوْا إِلَى وَاتِرِهِمْ

۱۱ امام علیه السلام کف دو دستش را میچرخانید و زیر و رو میکرد و میفرمود: آری این چنین است، دستها بسته است، و چون باین بیت رسید:

و إِنِّي لَأَرْجُو الْاَلَا مِنْ بَعْدِ وَفَاتِي

لَقَدْ خَفْتُ فِي الدُّنْيَا وَ اِيَّامِ سَعِيهَا

۱۲ فرمود: خداوند تو را از فزع اکبر که قیامت است از عذاب در امان دارد، و چون به این بیت از قصیده رسید:

تَضَمَّنَهَا الرَّحْمَنُ فِي الْغُرَفَاتِ

و قَبْرِ بَبْغَدَادَ لِنَفْسِ زَكِيَّةٍ

۱۰ - غنائم و بیت المال مسلمین را می بینم که در میان دیگران تقسیم می شود، و مینگرم که دستهای ایشان (آل محمد علیهم السلام، از آن خالی است.

۱۱ - هرگاه هدف حربه تیر جنایت و بلا و ظلم دشمن واقع میشوند، دستهای تھی از حربه و بسته را بسوی دشمن میکشایند.

۱۲ - من چون دارای محبت شما خاندانم همه عمر در ترس و وحشت زندگی کردم، اما امید من همه این است که پس از وفاتم دیگر از عذاب در امان باشم.

گزارش مدرک یابی کتاب های کتابخانه دبستان فضیلت

۱۳ امام علیه السلام گفت: آیا در اینجا دو بیت بقصیده‌ات بیفزایم تا کامل

(۱) - هر گاه هدف حربه تیر جنایت و بلا و ظلم دشمن واقع میشوند، دستهای تهی از حربه و بسته را بسوی دشمن می‌گشایند.

(۲) - من چون دارای محبت شما خاندانم همه عمر در ترس و وحشت زندگی کردم، اما امید من همه این است که پس از وفاتم دیگر از عذاب در امان باشم.

(۳) - و قبری در بغداد از آن نفس زکیه‌ای است که خداوند در یکی از غرفات بهشت او را مأوا داده است (مراد حضرت موسی بن جعفر علیهما السلام میباشد).

ترجمه عیون أخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص: ۶۵۱

گردد؟ دعبل عرضکرد: یا ابن رسول الله بفرمایید.

حضرت این دو بیت را اضافه کرد:

توقّد فی الأحشاء بالحرقات
یفرّج عنّا الهمّ و الکربات

و قبر بطوس یا لها من مصیبه
إلی الحشر حتّی یبعث الله قائما

۱۴ دعبل گفت: یا ابن رسول الله بفرمائید که در طوس قبر کیست؟ حضرت فرمودند: آن قبر من است که روزگاری نمی‌گذرد مگر اینکه طوس محل آمد و رفت شیعیان و زواری قبر من می‌شود، و اعلام میکنند که هر کس مرا در زمان غربت قیرم در طوس زیارت کند او در درجه من با من همدم خواهد بود در حالی که خداوند او را از گناه پاک و آمرزیده باشد.

سپس حضرت پس از اینکه قصیده دعبل بی پایان رسید از جای برخاست و دعبل را گفت که بر جای خود بماند، و به درون خانه رفت، و ساعتی گذشت خادم آن حضرت با کیسه ای از زر که دارای یک صد دینار بود بیرون آمد، و آن را به دعبل

۱۳ - و قبری در بغداد از آن نفس زکیه‌ای است که خداوند در یکی از غرفات بهشت او را مأوا داده است (مراد حضرت موسی بن جعفر علیهما السلام میباشد).

۱۴ - و قبری در شهر طوس است که او مصیبتا از غم و اندوهش که آتش مصیبت فاجعه مرگش در اعضا و رگ و ریشه بدن شعله میزند تا روز حشر، مگر خداوند قائمی برانگیزد و بر ستم و ستمکاران پیروز شود و درد و رنج ما را تا حدی آرام بخشد.

گزارش مدرک یابی کتاب های کتابخانه دبستان فضیلت

داد- و سکه آن دینارها بنام حضرت بود- و به دعبل گفت: مولایت فرموده است: این کیسه زر را نفقه خود کن، دعبل گفت: بخدا سوگند من

(۱)- و قبری در شهر طوس است که وا مصیبتا از غم و اندوهش که آتش مصیبت فاجعه مرگش در اعضا و رگ و ریشه بدن شعله میزند تا روز حشر، مگر خداوند قائمی برانگیزد و بر ستم و ستمکاران پیروز شود و درد و رنج ما را تا حدی آرام بخشد.

ترجمه عیون أخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص: ۶۵۲

برای اخذ صله بدینجا نیامده‌ام و این قضیده را بطمع مال نسروده‌ام، و مال را نستاند و ردّ کرد، و تقاضای جامه‌ای از جامه‌های آن حضرت را نمود که بدان تبرک جسته و خود را مشرفّ بآن جامه نماید، پس امام علیه السّلام جبّه‌ای خزّ با همان کیسه زر توسطّ خادمش به او عطا فرمود، و خادم را دستور داد به دعبل بگوید که این مال را بپذیرد زیرا بدان محتاج خواهد شد، و آن را باز نگرداند، دعبل سرّه زر را با آن جبّه پذیرفت، و بسوی مرو با قافله‌ای بیرون آمد، و چون به «میان»^{۱۵} قوهان رسیدند- که نام موضعی است نزدیک طوس-، راهزنان قافله را ربودند و تمامی اموال را تصرف کردند، و اهل قافله را اسیر کرده کتفهای آنان را بستند، و دعبل خود از کسانی بود که دستگیر شده و کتف او را بسته بودند، و حرامیان مشغول تقسیم اموال شدند. در میان دزدان مردی باین شعر دعبل تمثّل جست:

أری فیئهم فی غیرهم متقسّما و أیدیه من فیئهم صفرات

دعبل از وی این شعر را شنید، از آن مرد پرسید این شعر از کیست؟ مرد گفت: از یک شخصی است که از قبیله خزاعه میباشد و او را دعبل بن علیّ

(۱)- لفظ «میان» بکسر میم پیشوندی است که به مواضعی در نیشابور اطلاق میشد که قصرهای آل طاهر بن الحسین (ذو الیمینین) در آنجا بوده است.

ترجمه عیون أخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص: ۶۵۳

^{۱۵} - لفظ «میان» بکسر میم پیشوندی است که به مواضعی در نیشابور اطلاق میشد که قصرهای آل طاهر بن الحسین (ذو الیمینین) در آنجا بوده است.

گزارش مدرک یابی کتاب های کتابخانه دبستان فضیلت

گویند، گفت آن خزاعی من هستم و نامم دعبل است و این قصیده را من سروده‌ام که یک بیتش اینست که تو بدان تمثّل جستی، آن مرد فوری خود را برئیشان در حالی که بالای تپه‌ای مشغول نماز بود رسانید- و او از طرفداران اهل بیت بود- و ماجرا را بوی خبر داد، رئیسشان نیز شخصا بیای خویش نزد دعبل آمد و ایستاد و گفت: آیا تو دعبلی؟ گفت: آری، مرد گفت: قصیده را برایم بخوان، دعبل قصیده را بتمامه برای او خواند، مرد کتف او را باز کرد و دستور داد تمامی قافله را باز کردند و آزاد نمودند و از برای احترام دعبل تمامی اموال را به آنان ردّ کردند، و دعبل براه افتاد و آمد تا بشهر قم رسید.

الإرشاد فی معرفة حجج الله علی العباد / ج ۲ / ۲۶۴ / فصل الإمام الرضا ع و ولاية العهد و صلاة العيد ص : ۲۵۹

وَكَانَ فِيمَنْ وَرَدَ عَلَيْهِ مِنَ الشُّعَرَاءِ دَعْبِلُ بْنُ عَلِيٍّ الْخُزَاعِيُّ فَلَمَّا دَخَلَ عَلَيْهِ قَالَ إِنِّي قَدْ قُلْتُ قَصِيدَةً وَجَعَلْتُ عَلَى نَفْسِي أَنْ لَا أَنْشِدَهَا أَحَدًا قَبْلَكَ فَأَمَرَهُ بِالْجُلُوسِ حَتَّى خَفَّ مَجْلِسُهُ ثُمَّ قَالَ لَهُ هَاتِهَا قَالَ فَأَنْشَدَهُ قَصِيدَتَهُ الَّتِي أَوَّلُهَا -

مَدَارِسُ آيَاتٍ خَلَّتْ مِنْ تِلَاوَةٍ
وَمَنْزِلُ وَحْيٍ مُقْفَرُ الْعَرَصَاتِ.

حَتَّى أَتَى عَلَى آخِرِهَا^{۱۶} فَلَمَّا فَرَغَ مِنْ أَنْشَادِهِ قَامَ الرِّضَاعُ فَدَخَلَ إِلَى حُجْرَتِهِ وَبَعَثَ إِلَيْهِ خَادِمًا بِخِرْقَةٍ خَزَّ فِيهَا سِتْمَائَةُ دِينَارٍ وَ قَالَ لِخَادِمِهِ قُلْ لَهُ اسْتَعِنْ بِهَذِهِ عَلَى سَفَرِكَ وَ اعْذِرْنَا فَقَالَ لَهُ دَعْبِلُ لَا وَاللَّهِ مَا هَذَا أَرَدْتُ وَ لَا لَهُ خَرَجْتُ وَ لَكِنْ قُلْ لَهُ أَكْسُنِي ثَوْبًا مِنْ أَثَوَابِكَ وَ رُدَّهَا عَلَيْهِ فَرَدَّهَا عَلَيْهِ الرِّضَاعُ وَ قَالَ لَهُ خُذْهَا وَ بَعَثَ إِلَيْهِ بِجُبَّةٍ مِنْ ثِيَابِهِ.

فَخَرَجَ دَعْبِلُ حَتَّى **وَرَدَ قَمَّ** فَلَمَّا رَأَوْا الْجُبَّةَ مَعَهُ أَعْطَوْهُ بِهَا أَلْفَ دِينَارٍ فَأَبَى عَلَيْهِمْ وَ قَالَ لَا وَاللَّهِ وَ لَا خِرْقَةً مِنْهَا بِأَلْفِ دِينَارٍ ثُمَّ خَرَجَ مِنْ قَمٍّ فَاتَّبَعُوهُ وَ قَطَعُوا عَلَيْهِ وَ أَخَذُوا الْجُبَّةَ فَرَجَعَ إِلَى قَمٍّ وَ كَلَّمَهُمْ فِيهَا فَقَالُوا لَيْسَ إِلَيْهَا سَبِيلٌ وَ لَكِنْ إِنْ شِئْتَ فَهَذِهِ أَلْفُ دِينَارٍ قَالَ لَهُمْ وَ خِرْقَةً مِنْهَا فَأَعْطَوْهُ أَلْفَ دِينَارٍ وَ خِرْقَةً مِنَ الْجُبَّةِ^{۱۷}.

و از جمله شاعرانی که بر آن حضرت علیه السلام در آمد دعبل بن علی خزاعی رحمه الله بود و چون بر آن حضرت وارد شد عرض کرد: همانا من قصیده‌ای گفته‌ام و با خود عهد کرده‌ام که پیش از اینکه برای شما بخوانم برای دیگری آن را نخوانم،

^{۱۶} انظر القصيدة في الديوان: ۱۲۴.

^{۱۷} رجال الكشي: ۵۰۴ / ۹۷۰، عيون أخبار الرضا عليه السلام ۲: ۲۶۳ - ۲۶۵.

گزارش مدرک یابی کتاب های کتابخانه دبستان فضیلت

حضرت دستور فرمود بنشینند تا اینکه مجلس خلوت شد آنگاه فرمود: قصیده‌ات را بیان کن، پس قصیده‌ای را انشاد کرد که (ترجمه) شعر اولش اینست:

مدرسه‌های آیات قرآنی که از تلاوت قرآن خالی مانده، و خانه‌های وحی الهی که عرصه و ساحت آنها از سکنه تهی شده است.

و تا آخر آن اشعار خواند.

(چنانچه اربلی در کشف الغمه نقل کرده از صد و بیست شعر متجاوز است، و شرح و معنای لغات مشکله آن را نیز این حقیر در پاورقی ذکر کرده‌ام هر که خواهد بجلد ۳ کتاب مزبور طقم ص ۱۰۸ - ۱۱۷ مراجعه کند) و چون از خواندن آن اشعار فارغ شد، حضرت رضا علیه السلام برخاست و باطاق خود رفت، سپس خادمی را فرستاده و بوسیله او پارچه از خز برای دعبل فرستاد که ششصد دینار (اشرفی طلا) در آن بود و بآن خادم فرمود: بدعبل بگو بوسیله این پول در سفر خود استعانت بجو و ما را معذور دار (از کمی آن) دعبل گفت: نه بخدا من پول نخواستم و نه برای پول باینجا آمده‌ام، این پول را بنزد آن حضرت باز گردان و بگو: یکی از جامه‌های خود را بمن بده، پس حضرت آن پول را بسوی دعبل برگردانده و جبه‌ای از لباسهای خود را برای او فرستاد، دعبل از مرو آمد تا بقم رسید، چون مردم قم آن جبه را نزد او بدیدند آن را هزار دینار از او خریدند، او نداد و گفت: بخدا یک تکه آن را نیز بهزار دینار نخواهم داد، سپس از قم بیرون آمد، گروهی بدنبال او آمده سر راه بر او گرفته و آن جبه را بزور از او بگرفتند، دعبل (که چنان دید) بقم بازگشت و در باره بازگرداندن آن جبه با ایشان گفتگو کرد، گفتند: آن را بتو نخواهیم داد ولی اگر میخواهی این هزار دینار (که گفته بودیم خواهیم داد) دعبل گفت: پس یک تکه از آن نیز بمن بدهید، آنها هزار دینار پول و یک تکه از آن جبه باو دادند.

عیون أخبار الرضا علیه السلام / ج ۱ / ۱۷۲ / ۱۲ باب ذکر مجلس الرضا ع مع أهل الأديان و أصحاب المقالات فی التوحید عند المأمون ص : ۱۵۴

عِمْرَانُ لَمْ أَرْ هَذَا إِلَّا أَنْ تُخْبِرَنِي يَا سَيِّدِي أَمْ هُوَ فِي الْخَلْقِ أَمْ الْخَلْقُ فِيهِ قَالَ الرِّضَاعُ أَجَلُ يَا عِمْرَانُ عَنْ ذَلِكَ لَيْسَ هُوَ فِي الْخَلْقِ وَلَا الْخَلْقُ فِيهِ تَعَالَى عَنْ ذَلِكَ وَ سَاءَ عِلْمُكَ مَا تَعْرِفُهُ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ أَخْبِرْنِي عَنِ الْمِرْأَةِ أَنْتَ فِيهَا أَمْ هِيَ فِيكَ فَإِنْ كَانَ لَيْسَ

وَاحِدٌ مِنْكُمْ فِي صَاحِبِهِ فَبَإَيِّ شَيْءٍ اسْتَدْلَلْتَ بِهَا عَلَى نَفْسِكَ يَا عِمْرَانُ قَالَ بِضَوْءِ بَيْنِي وَبَيْنَهَا قَالَ الرِّضَاعُ هَلْ تَرَى مِنْ ذَلِكَ الضَّوْءِ فِي الْمَرْأَةِ أَكْثَرَ مِمَّا تَرَاهُ فِي عَيْنِكَ قَالَ نَعَمْ قَالَ الرِّضَاعُ فَأَرِنَاهُ فَلَمْ يُحِرْ جَوَابًا قَالَ فَلَا أَرَى النُّورَ إِلَّا وَقَدْ دَلَّكَ وَدَلَّ الْمَرْأَةَ عَلَى أَنْفُسِكُمْ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَكُونَ فِي وَاحِدٍ مِنْكُمْ وَلِهَذَا أَمْثَالُ كَثِيرَةٌ غَيْرُ هَذَا لَا يَجِدُ الْجَاهِلُ فِيهَا مَقَالًا وَلِلَّهِ الْمَثَلُ الْأَعْلَى

ثُمَّ التَّفَتَ إِلَى الْمَأْمُونِ فَقَالَ الصَّلَاةُ قَدْ حَضَرْتَ فَقَالَ عِمْرَانُ يَا سَيِّدِي لَا تَقْطَعْ عَلَيَّ مَسْأَلَتِي فَقَدْ رَقَّ قَلْبِي قَالَ الرِّضَاعُ نُصَلِّي وَنَعُودُ فَنَهَضَ وَنَهَضَ الْمَأْمُونُ فَصَلَّى الرِّضَاعُ دَاخِلًا وَصَلَّى النَّاسُ خَارِجًا خَلْفَ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ ثُمَّ خَرَجَا فَعَادَ الرِّضَاعُ إِلَى مَجْلِسِهِ وَدَعَا بِعِمْرَانَ فَقَالَ سَلْ يَا عِمْرَانُ

ای عمران خدا منزله و مبرا است از اینها نه او در خلق و نه خلق در او بلند است شأن و مرتبه او از این گونه سخنان و الان تعلیم کنم ترا چیزی که بواسطه آن خدا را بشناسی و لا قوة الا بالله خبر بده مرا از آینه که تو در آینه هستی یا آینه در تو اگر هیچ یک از شما در دیگری نیستید پس بچه چیز راه یافتی بوجود خودت در آینه ای عمران عرض کرد بروشنائی که میان من و میان آینه است یعنی روشنائی از چشم من بیرون آید و بآینه واقع شود و عکس روشنائی از آینه برمیگردد من خودم را می بینم حضرت فرمود آیا این روشنائی را در آینه بیشتر از روشنائی در چشم خود می بینی عرض کرد بلی حضرت فرمود پس بنما این روشنائی را بما عمران جواب نداد و ظاهر اینست که سبب سکوتش این بود که جواب خود را فهمید که چنانچه این ضوء را نمیشود دید خدا نیز چنین است حضرت فرمود پس نمی بینم این روشنائی را مگر اینکه رهنما شده است ترا و آینه را بر دیگری و این روشنائی نه در تست و نه در آینه و از برای این مطلب مثلهای بسیار است غیر از این مثل که نمی یابد جاهل در گفتگو آن را و لله المثل الا علی پس از آن حضرت رو کرد بمأمون و فرمود وقت نماز شد عمران عرض کرد ای مولای من مسأله مرا قطع مکن قلب من رقیق و نازک شده است حضرت فرمود نماز میگذاریم و عود میکنیم پس آن جناب برخاست و مأمون نیز برخاست و آن جناب میان خانه نماز گذارد و مردم بیرون عقب محمد بن جعفر نماز گزارند پس از آن حضرت و محمد بن جعفر از محل نماز خارج شدند و حضرت برگشت در مجلس و عمران را طلبید و فرمود ای عمران سؤال کن

عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ الْعَسْكَرِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ ع أَنَّ الرِّضَا عَلِيَّ بْنَ مُوسَى ع لَمَّا جَعَلَهُ الْمَأْمُونُ وَلِيَّ عَهْدِهِ احْتَبَسَ الْمَطَرُ فَجَعَلَ بَعْضُ حَاشِيَةِ الْمَأْمُونِ وَالْمُتَعَصِّبِينَ عَلَى الرِّضَا يَقُولُونَ أَنْظِرُوا لَمَّا جَاءَنَا عَلِيُّ بْنُ مُوسَى ع وَصَارَ وَلِيُّ عَهْدِنَا فَحَبَسَ اللَّهُ عَنَا الْمَطَرُ وَاتَّصَلَ ذَلِكَ بِالْمَأْمُونِ فَاشْتَدَّ عَلَيْهِ فَقَالَ لِلرِّضَا ع قَدْ احْتَبَسَ الْمَطَرُ فَلَوْ دَعَوْتَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ أَنْ يُمَطِّرَ النَّاسَ فَقَالَ الرِّضَا ع نَعَمْ قَالَ فَفَتَى تَفَعَّلُ ذَلِكَ وَكَانَ ذَلِكَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ قَالَ يَوْمَ الْاِثْنَيْنِ فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص أَتَانِي الْبَارِحَةَ فِي مَنَامِي وَمَعَهُ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيُّ ع وَقَالَ يَا بَنِي أَنْظِرْ يَوْمَ الْاِثْنَيْنِ فَأَبْرِزْ إِلَى الصَّحَرَاءِ وَاسْتَسْقِ فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى سَيَسْقِيهِمْ وَأَخْبِرُهُمْ بِمَا يُرِيكَ اللَّهُ مِمَّا لَا يَعْلَمُونَ مِنْ حَالِهِمْ لِيَزِدَّادَ عِلْمِهِمْ بِفَضْلِكَ وَمَكَانِكَ مِنْ رَبِّكَ عَزَّ وَجَلَّ فَلَمَّا كَانَ يَوْمَ الْاِثْنَيْنِ غَدَا إِلَى الصَّحَرَاءِ وَخَرَجَ الْخَلَائِقُ يَنْظُرُونَ فَصَعِدَ الْمَنْبَرُ فَحَمِدَ اللَّهَ وَاثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ يَا رَبَّ أَنْتَ عَظَّمْتَ حَقَّنَا أَهْلَ الْبَيْتِ فَتَوَسَّلُوا بِنَا كَمَا أَمَرْتَ وَامْلُوا فَضْلَكَ وَرَحْمَتَكَ وَتَوَقَّعُوا إِحْسَانَكَ وَنِعْمَتَكَ فَاسْقِهِمْ سَقِيًّا نَافِعًا عَامًّا غَيْرَ رَائِثٍ^{١٨} وَلَا ضَائِرٍ وَلِيَكُنْ أَبْتَدَاءُ مَطَرِهِمْ بَعْدَ انْصِرَافِهِمْ مِنْ مَشْهَدِهِمْ هَذَا إِلَى مَنَازِلِهِمْ وَمَقَارِهِمْ قَالَ فَوَالَّذِي بَعَثَ مُحَمَّدًا بِالْحَقِّ نَبِيًّا لَقَدْ نَسَجَتْ^{١٩} الرِّيَّاحُ فِي الْهَوَاءِ الْغُيُومَ وَارْعَدَتْ وَابْرَقَتْ وَتَحَرَّكَ النَّاسُ كَأَنَّهُمْ يُرِيدُونَ التَّنَحِّيَ عَنِ الْمَطَرِ فَقَالَ الرِّضَا ع عَلَى رِسْلِكُمْ^{٢٠} أَيُّهَا النَّاسُ فَلَيْسَ هَذَا الْغَيْمُ لَكُمْ إِنَّمَا هُوَ لِأَهْلِ بَلَدٍ كَذَا فَمَضَتْ السَّحَابَةُ وَعَبَرَتْ ثُمَّ جَاءَتْ سَحَابَةٌ أُخْرَى تَشْتَمِلُ عَلَى رَعْدٍ وَبَرْقٍ فَتَحَرَّكُوا فَقَالَ عَلَى رِسْلِكُمْ فَمَا هَذِهِ لَكُمْ إِنَّمَا هِيَ لِأَهْلِ بَلَدٍ كَذَا فَمَا زَالَتْ حَتَّى جَاءَتْ عَشْرُ سَحَابَةٍ وَعَبَرَتْ وَيَقُولُ عَلِيُّ بْنُ مُوسَى الرِّضَا ع فِي كُلِّ وَاحِدَةٍ عَلَى رِسْلِكُمْ لَيْسَتْ هَذِهِ لَكُمْ إِنَّمَا هِيَ لِأَهْلِ بَلَدٍ كَذَا ثُمَّ أَقْبَلَتْ سَحَابَةٌ حَادِيَةَ عَشْرٍ فَقَالَ أَيُّهَا النَّاسُ هَذِهِ سَحَابَةٌ بَعَثَهَا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَكُمْ فَاشْكُرُوا اللَّهَ عَلَى تَفَضُّلِهِ عَلَيْكُمْ وَقُومُوا إِلَى مَقَارِكُمْ وَمَنَازِلِكُمْ فَإِنَّهَا مَسَامَةٌ [مُسَامَتَةٌ] لَكُمْ

از حضرت عسکری حسن بن علی از پدر بزرگوارش علی بن محمد از پدر بزرگوارش محمد بن علی مروی است که فرمود چون مأمون حضرت رضا (ع) را ولیعهد خود قرار داد **باران** آسمان حبس شد پس از این جهت بعضی حاشیه نشینان مجلس مأمون و دشمنان حضرت رضا (ع) میگفتند که نظر کنید به بینید که چون علی بن موسی (ع) آمد و ولیعهد ما شد خدا باران را از ما حبس کرد و این خبر بمأمون رسید و بر او گران آمد بحضرت رضا (ع) عرض کرد که باران از آسمان باز ایستاده است خدا را میخوانی و دعا میکنی که باران بباراند بر مردم حضرت رضا (ع) فرمود بلی عرض کرد چه زمان این عمل را انجام دهی و در آن وقت روز جمعه بود حضرت فرمود در روز دو شنبه چه رسول خدا (ص) در شب گذشته بخواب من آمد و امیر المؤمنین (ع) با او بود فرمود ای پسر من صبر کن تا روز دو شنبه و در آن روز با مردم بصحرا بشتابید و طلب باران کن بدرستی که حقتعالی باران بایشان عطا کند و مردم را خبر بده بآنچه حقتعالی بتو بنمایاند و مردم از حال خود آگاه نباشند تا

^{١٨} . راثث: غیر بطیء.

^{١٩} . هکذا فی اکثر النسخ و نسخة البحار، و لکن فی بعض النسخ الخطیبة «تسحب» مکان «نسجت».

^{٢٠} . الرسل بالكسر: التانی و الرفق.

گزارش مدرک یابی کتاب های کتابخانه دبستان فضیلت

اینکه علم مردم بفضل و مکان تو در نزد پروردگار تو زیاد شود پس چون که روز **دوشنبه** در آمد آن جناب در صبح آن روز روی بصرها نهاد و خلایق بیرون آمدند و نظر میکردند آن جناب بر فراز منبر برآمد و حمد و ثنای الهی بجای آورد پس از آن گفت ای پروردگار من تو عظیم قرار دادی حق ما اهل بیت را و مردم بما متوسل شدند چنان که تو امر فرموده و آرزو دارند فضل و رحمت ترا و توقع دارند احسان و نعمت ترا پس سیراب کن ایشان را بارانی نافع که عموم داشته باشد یعنی در همه امکنه نازل شود بدون درنگ یعنی بکمال استعجال و بدون ضرر باشد و باید ابتداء باران بعد از مراجعت کردن ایشان باشد از محلی که حاضرند بمنزلهای و مقرهای خود راوی گوید بحق آن کسی که محمد را براستی و درستی پیغمبری مبعوث گردانید که بیک مرتبه بادهای مختلفه وزیدن گرفت در هوای بی آب و تشنه و رعد و برق جستن کرد و مردم بیکدیگر برآمدند گویا میخواستند از باران فرار کنند حضرت رضا (ع) فرمود ایها الناس بر رفق و مدارات باشید و در مکان خود آسوده باشید که این ابراز برای شما نیست و جز این نیست ابراز برای اهل فلان شهر است و آن ابر بگذشت و عبور کرد پس از آن ابر دیگر آمد با رعد و برق مردم بهم برآمدند حضرت فرمود بر رفق و آسوده گی باشید این ابراز برای شما نیست و جز این نیست که این ابراز برای اهل فلان شهر است و همچنین پیوسته ابر آمد تا اینکه ده ابر عبور کرد و آن بزرگوار علی بن موسی الرضا (ع) هر مرتبه میفرمود بر رفق و آسودگی باشید این ابراز برای شما نیست که این ابر از برای اهل فلان شهر است پس از آن ابر یازدهم پدیدار شد آن بزرگوار فرمود ایها الناس این ابر را خداوند از برای شما فرستاده است شکر کنید خدا را بر تفضل او بر شما و بروید در منزلها و مساکن خود که این ابر در سمت الرأس شما واقع شود و بالای سرهای شما بایستد

الکافی (ط - الإسلامیة)، ج ۱، ص: ۴۸۸

عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ يَاسِرِ الْخَادِمِ وَ الرِّيَّانِ بْنِ الصَّلْتِ جَمِيعاً قَالَ: لَمَّا انْقَضَى أَمْرُ الْمَخْلُوعِ^{۲۱} وَ اسْتَوَى الْأَمْرُ لِلْمَأْمُونِ كَتَبَ إِلَى الرِّضَاعِ يَسْتَقْدِمُهُ إِلَى خُرَّاسَانَ فَأَعْتَلَ عَلَيْهِ أَبُو الْحَسَنِ عَ بَعْلِلَ فَلَمْ يَزَلِ الْمَأْمُونُ يُكَاتِبُهُ فِي ذَلِكَ حَتَّى عَلِمَ أَنَّهُ لَا مَحِيصَ لَهُ وَ أَنَّهُ لَا يَكْفُ عَنْهُ فَخَرَجَ عَ وَ لِأَبِي جَعْفَرٍ عَ سَبْعُ سِنِينَ فَكَتَبَ إِلَيْهِ الْمَأْمُونُ لَا تَأْخُذْ عَلَى طَرِيقِ الْجَبَلِ وَ قُمْ وَ خُذْ عَلَى طَرِيقِ الْبَصْرَةِ وَ الْأَهْوَازِ وَ فَارِسَ حَتَّى وَافِيَ مَرَوْ فَعَرَضَ عَلَيْهِ الْمَأْمُونُ أَنْ يَتَقَلَّدَ الْأَمْرَ وَ الْخِلَافَةَ فَأَبَى أَبُو الْحَسَنِ عَ قَالَ فَوَلَايَةُ الْعَهْدِ فَقَالَ عَلَى شُرُوطٍ أَسْأَلُكَهَا قَالَ الْمَأْمُونُ لَهُ سَلْ مَا شِئْتَ فَكَتَبَ الرِّضَاعُ إِنِّي دَاخِلٌ فِي وَلَايَةِ الْعَهْدِ عَلَى أَنْ لَا أَمْرَ وَ لَا أَنْهَى وَ لَا أُفْتِي وَ لَا أَقْضِي وَ لَا أُولِي وَ لَا أَعَزِلُ وَ لَا أُغَيِّرُ شَيْئاً مِمَّا هُوَ قَائِمٌ وَ تُعْفِينِي مِنْ ذَلِكَ كُلِّهِ فَأَجَابَهُ الْمَأْمُونُ إِلَى ذَلِكَ كُلِّهِ قَالَ فَحَدَّثَنِي يَاسِرٌ قَالَ فَلَمَّا حَضَرَ الْعِيدُ بَعَثَ الْمَأْمُونُ إِلَى الرِّضَاعِ يَسْأَلُهُ أَنْ يَرْكَبَ وَ يَحْضُرَ الْعِيدَ وَ يُصَلِّيَ وَ يَخْطُبَ فَبَعَثَ إِلَيْهِ الرِّضَاعُ عَ قَدْ عَلِمْتُ مَا كَانَ بَيْنِي وَ بَيْنَكَ مِنَ الشُّرُوطِ فِي دُخُولِ هَذَا الْأَمْرِ فَبَعَثَ إِلَيْهِ الْمَأْمُونُ إِنَّمَا أُرِيدُ بِذَلِكَ أَنْ تَطْمَئِنَّ قُلُوبُ النَّاسِ وَ يَعْرِفُوا فَضْلَكَ فَلَمْ يَزَلْ عَ يُرَادُهُ الْكَلَامُ فِي ذَلِكَ فَالْحَ عَلَيْهِ فَقَالَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ إِنْ أَعْفَيْتَنِي مِنْ ذَلِكَ فَهُوَ أَحَبُّ إِلَيَّ وَ إِنْ لَمْ

^{۲۱} أُرِيدُ بِالْمَخْلُوعِ، أَخُو الْمَأْمُونِ فَانْه خَلَعَ عَنِ الْخِلَافَةِ (فِي).

گزارش مدرک یابی کتاب های کتابخانه دبستان فضیلت

تُعَفِّنِي خَرَجْتُ كَمَا خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَ وَأَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَ فَقَالَ الْمَأْمُونُ أَخْرُجْ كَيْفَ شِئْتَ وَ أَمَرَ الْمَأْمُونُ الْقَوَادَّ وَالنَّاسَ أَنْ يُكْرِوْا^{٢٢} إِلَى بَابِ أَبِي الْحَسَنِ قَالَ فَحَدَّثَنِي يَاسِرُ الْخَادِمُ أَنَّهُ قَعَدَ النَّاسُ لِأَبِي الْحَسَنِ عَ فِي الطَّرِيقَاتِ وَالسُّطُوحِ الرَّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالصِّبْيَانِ وَاجْتَمَعَ الْقَوَادُّ وَالْجُنْدُ عَلَى بَابِ أَبِي الْحَسَنِ عَ فَلَمَّا طَلَعَتِ الشَّمْسُ قَامَ عَ فَاعْتَسَلَ وَتَعَمَّمَ بِعِمَامَةٍ بَيْضَاءَ مِنْ قُطْنٍ أَلْقَى طَرَفًا مِنْهَا عَلَى صَدْرِهِ وَ طَرَفًا بَيْنَ كَتِفَيْهِ وَ تَشَمَّرَ ثُمَّ قَالَ لِجَمِيعِ مَوَالِيهِ افْعَلُوا مِثْلَ مَا فَعَلْتُ ثُمَّ أَخَذَ بِيَدِهِ عُكَازًا^{٢٣} ثُمَّ خَرَجَ وَ نَحْنُ بَيْنَ يَدَيْهِ وَ هُوَ حَافٍ قَدْ شَمَّرَ سَرَاوِيلَهُ إِلَى نِصْفِ السَّاقِ وَ عَلَيْهِ ثِيَابٌ مَشْمَرَةٌ فَلَمَّا مَشَى وَ مَشِينَا بَيْنَ يَدَيْهِ رَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ وَ كَبَّرَ أَرْبَعَ تَكْبِيرَاتٍ فَخِيلَ إِلَيْنَا أَنَّ السَّمَاءَ وَ الْحَيَّطَانَ تَجَاوَبَهُ وَ الْقَوَادُّ وَ النَّاسُ عَلَى الْبَابِ قَدْ تَهَيَّئُوا وَ لَبَسُوا السِّلَاحَ وَ تَزَيَّنُوا بِأَحْسَنِ الزِّيْنَةِ فَلَمَّا طَلَعْنَا عَلَيْهِمْ بِهَذِهِ الصُّورَةِ وَ طَلَعَ الرِّضَاعُ وَقَفَ عَلَى الْبَابِ وَقَفَةً ثُمَّ قَالَ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ عَلَى مَا هَدَانَا اللَّهُ أَكْبَرُ عَلَى مَا رَزَقَنَا مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى مَا أَبْلَانَا نَرْفَعُ بِهَا أَصْوَاتَنَا قَالَ يَاسِرٌ فَتَزَعَزَعَتْ مَرُوءُ بِالْبُكَاءِ وَ الضَّجِيجِ وَ الصِّيَاحِ لَمَّا نَظَرُوا إِلَى أَبِي الْحَسَنِ عَ وَ سَقَطَ الْقَوَادُّ عَنْ دَوَابِّهِمْ وَ رَمَوْا بِخِفَافِهِمْ لَمَّا رَأَوْا أَبَا الْحَسَنِ عَ حَافِيًا وَ كَانَ يَمْشِي وَ يَقِفُ فِي كُلِّ عَشْرِ خُطَوَاتٍ وَ يُكَبِّرُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ قَالَ يَاسِرٌ فَتَخِيلَ إِلَيْنَا أَنَّ السَّمَاءَ وَ الْأَرْضَ وَ الْجِبَالَ تَجَاوَبَهُ وَ صَارَتْ مَرُوءٌ ضَجَّةً وَاحِدَةً مِنَ الْبُكَاءِ وَ بَلَغَ الْمَأْمُونُ ذَلِكَ فَقَالَ لَهُ - الْفَضْلُ بْنُ سَهْلٍ ذُو الرِّئَاسَتَيْنِ يَا أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ إِنَّ بَلَغَ الرِّضَا الْمُصَلَّى عَلَى هَذَا السَّبِيلِ افْتَتَنَ بِهِ النَّاسُ وَ الرَّأْيُ أَنْ تَسْأَلَهُ أَنْ يَرْجِعَ فَبَعَثَ إِلَيْهِ الْمَأْمُونُ فَسَأَلَهُ الرَّجُوعَ فَدَعَا أَبُو الْحَسَنِ عَ بِخُفِّهِ فَلَبِسَهُ وَ رَكِبَ وَ رَجَعَ.

ياسر خادم و ریان بن صلت گویند: چون کار خلیفه معزول (امین پسر هارون) درگذشت و امر خلافت برای مأمون مستقر شد، نامه‌ی بامام رضا علیه السلام نوشت و آن حضرت را بخراسان طلبید، امام رضا علیه السلام بعللی تمسک می‌فرمود و عذر می‌خواست، مأمون پیوسته بآن حضرت نامه مینوشت تا آن حضرت دانست که چاره‌ئی ندارد و او دست بردار نیست، لذا از مدینه بیرون شد و ابو جعفر امام نهم علیه السلام هفت ساله بود. مأمون بحضرت نوشت: راه کوهستان و قم را در پیش نگیر، بلکه از راه بصره و اهواز و فارس بیا (شاید مقصودش این بود که آن حضرت از راهی بیاید که شیعیانش کمتر باشند و از ناراحتی امام آگاه نشوند) تا آنکه بمرو رسید.

مأمون بحضرت عرضه داشت که امر خلافت را بعهده گیرد، ولی امام رضا علیه السلام خودداری فرمود:

مأمون گفت: پس باید ولایت عهدی را بپذیری، امام فرمود: میپذیرم با شروطی که از تو می‌خواهم، مأمون گفت: هر چه خواهی بخواه، امام رضا علیه السلام نوشت:

^{٢٢} في بعض النسخ [أن يركبوا].

^{٢٣} عصا ذات حديدة في أسفلها.

گزارش مدرک یابی کتاب های کتابخانه دبستان فضیلت

«من در امر ولایت عهدی وارد میشوم، بشرط آنکه امر و نهی نکنم و فتوی و حکم ندهم و نصب و عزل ننمایم و هیچ امری را که پا برجاست دگرگونش نسازم و از همه این امور مرا معاف داری» مأمون همه آن شروط را پذیرفت.

یاسر خادم گوید: چون عید (قربان) فرا رسید مأمون بسوی امام رضا علیه السلام کس فرستاد و درخواست کرد، آن حضرت برای عید حاضر شود و نماز گزارد و خطبه بخواند. امام رضا علیه السلام پیغام داد

أصول الکافی / ترجمه مصطفوی، ج ۲، ص: ۴۰۸

شروطی را که میان من و تو در پذیرفتن امر ولایت عهدی بود، خودت میدانی، (بنا بر این بود که من از این گونه امور معاف باشم) مأمون پیغام داد که من میخواهم با این عمل دل مردم آرامش یابد و فضیلت شما را بشناسند، سپس بارها آن حضرت باو جواب رد میداد و او پافشاری میکرد تا آنکه حضرت فرمود: یا امیر المؤمنین! اگر مرا از این امر معاف داری، خوشتر دارم و اگر معاف نکنی، همچنان که پیغمبر و امیر المؤمنین علیهما السلام (برای نماز عید) بیرون میشدند، بیرون میشوم، مأمون گفت: هر گونه خواهی بیرون شو، و دستور داد سرداران و تمام مردم صبح زود در خانه امام رضا علیه السلام حاضر باشند.

یاسر خادم گوید: مردان و زنان و کودکان در میان راه و پشت بامها بر سر راه امام رضا علیه السلام نشستند، و سرداران و لشکریان در خانه آن حضرت گرد آمدند، چون خورشید طلوع کرد، امام علیه السلام غسل نمود و عمامه سفیدی که از پنبه بود، بسر گذارد، یک سرش را روی سینه و سر دیگر را میانه دو شانه انداخت و دامن بکمر زد و بهمه پیروانش دستور داد چنان کنند.

آنگاه عصای پیکان داری بدست گرفت و بیرون آمد، ما در جلوش بودیم و او پا برهنه بود و پیراهن خود را هم تا نصف ساق بکمر زده بود و لباسهای دیگرش را هم بکمر زده بود، چون حرکت کرد و ما هم پیشاپیشش حرکت کردیم، سر بسوی آسمان بلند کرد و چهار تکبیر گفت، که ما پنداشتیم آسمان و دیوارها با او هم آواز بودند، سرداران و مردم آماده و سلاح پوشیده و بهترین زینت را نموده، دم در ایستاده بودند، چون ما با آن صورت و هیئت بر آنها در آمدیم و سپس امام رضا علیه السلام در آمد و نزد در ایستاد فرمود:

«اللّٰهُ اکبر، اللّٰهُ اکبر، اللّٰهُ اکبر» [اللّٰهُ اکبر] علی ما هدا، اللّٰهُ اکبر علی ما رزقنا من

أصول الکافی / ترجمه مصطفوی، ج ۲، ص: ۴۰۹

بهیمه الانعام، و الحمد لله علی ما أبلانا»

گزارش مدرک یابی کتاب های کتابخانه دبستان فضیلت

ما هم صدا را میکشیدیم و می گفتیم.

یاسر گوید: شهر مرو از گریه و ناله و فریاد بلرزه در آمد، سرداران چون امام رضا علیه السلام را پا برهنه دیدند، از مرکبهای خود فرود آمدند و کفشهای خود را بکنار گذاشتند، حضرت پیاده راه میرفت و در سر هر ده قدم میایستاد و سه تکبیر می فرمود.

یاسر گوید: ما خیال میکردیم که آسمان و زمین و کوه با او هم آواز گشته و شهر مرو یکپارچه گریه و شیون بود، خبر بمأمون رسید، فضل بن سهل ذو الریاستین باو گفت: یا امیر المؤمنین؟ اگر امام رضا با این وضع بمصلی (محل نماز عید) رسد، مردم فریفته او شوند، صلاح اینست که از او بخواهی برگردد مأمون بسوی حضرت کس فرستاد و درخواست برگشتن کرد، امام رضا علیه السلام کفش خود را طلبید و سوار شد و مراجعت فرمود.

أَمَّا مَا ذَكَرْتُكَ صَاحِبَكَ الَّذِي أَحَلَّنِي مَا أَحَلَّنِي فَمَا أَحَلَّنِي إِلَّا الْمَحَلَّ الَّذِي أَحَلَّهُ مَلِكُ مِصْرَ يُوسُفَ الصِّدِّيقَ عَ وَكَانَتْ حَالَهُمَا مَا قَدْ عَلِمْتَ فَغَضِبَ الْحَاجِبُ عِنْدَ ذَلِكَ وَقَالَ يَا ابْنَ مُوسَى لَقَدْ عَدَوْتَ طُورَكَ وَتَجَاوَزْتَ [تَجَاوَزْتَ] قَدْرَكَ إِنْ بَعَثَ اللَّهُ بِمَطَرٍ مُقَدَّرٍ وَقَتَهُ لَا يَتَقَدَّمُ وَلَا يَتَأَخَّرُ جَعَلْتَهُ آيَةً تَسْتَطِيلُ بِهَا وَصَوْلَةٌ تَصُولُ بِهَا كَأَنَّكَ جِئْتَ بِمِثْلِ آيَةِ الْخَلِيلِ إِبْرَاهِيمَ عَ لَمَّا أَخَذَ رُءُوسَ الطَّيْرِ بِيَدِهِ وَدَعَا أَعْضَاءَهَا الَّتِي كَانَتْ فَرَّقَهَا عَلَى الْجِبَالِ فَاتَيْنَهُ سَعْيًا وَتَرَكْنِي عَلَى الرُّءُوسِ وَخَفَقْنَ^{٢٤} وَطَرْنُ بِإِذْنِ اللَّهِ تَعَالَى فَإِنْ كُنْتَ صَادِقًا فِيمَا تَوَهَّمُ فَأَخِي هَذَيْنِ وَسَلَّطَهُمَا عَلَيَّ فَإِنَّ ذَلِكَ يَكُونُ حِينَئِذٍ آيَةً مُعْجِزَةً فَأَمَّا الْمَطَرُ الْمُعْتَادُ مَجِيئُهُ فَلَسْتُ أَنْتَ أَحَقُّ بِأَنْ يَكُونَ جَاءَ بِدُعَائِكَ مِنْ غَيْرِكَ الَّذِي دَعَا كَمَا دَعَوْتَ وَكَانَ الْحَاجِبُ أَشَارَ إِلَى أَسَدَيْنِ مُصَوِّرَيْنِ عَلَى مَسْنَدِ الْمَأْمُونِ الَّذِي كَانَ مُسْتَنَدًا إِلَيْهِ وَكَانَا مُتَقَابِلَيْنِ عَلَى الْمَسْنَدِ فَغَضِبَ عَلَيَّ ابْنُ مُوسَى عَ وَصَاحَ بِالصُّورَتَيْنِ دُونَكُمَا الْفَاجِرَ فَافْتَرَسَاهُ وَلَا تَبْقِيَا لَهُ عَيْنًا وَلَا أَثَرًا فَوُتِبَتِ الصُّورَتَانِ وَقَدْ عَادَتَا أَسَدَيْنِ فَتَنَاولَا الْحَاجِبَ وَرَضَاهُ [وَرَضَاهُ]^{٢٥} وَهَشَمَاهُ^{٢٦} وَأَكَلَاهُ وَلَحَسَا^{٢٧} دَمَهُ وَالْقَوْمُ يَنْظُرُونَ مُتَحِيرِينَ مِمَّا يُبْصِرُونَ فَلَمَّا فَرَّغَا مِنْهُ أَقْبَلَا عَلَى الرِّضَاعِ وَقَالَا يَا وَلِيَّ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ مَاذَا تَأْمُرُنَا نَفْعَلُ بِهِذَا أَوْ نَفْعَلُ بِهِ مَا فَعَلْنَا بِهِذَا يُشِيرَانِ إِلَى الْمَأْمُونِ فَعُشِيَ عَلَى الْمَأْمُونِ مِمَّا سَمِعَ مِنْهُمَا فَقَالَ الرِّضَاعُ قِفَا فَوْقًا قَالَ الرِّضَاعُ صُبُّوا عَلَيْهِ مَاءً وَرَدَّ وَطَيَّبُوهُ فَفَعَلَ ذَلِكَ بِهِ وَعَادَ

^{٢٤} . خفق الطائر: ضرب بجناحيه.

^{٢٥} . رضة: دقه و جرشه. رضى الشيء: بالغ في رضه.

^{٢٦} . هشم الشيء: كسره.

^{٢٧} . لحس القصة: لعقها و أخذ ما علق بجوانبها بلسانه أو باصبعه.

(۱). خ ل «لا ابغی أمرا لا اشرا و لا بطرا».

(۲). خفق الطائر: ضرب بجناحیه.

(۳). رضه: دقه و جرشه. رضض الشیء: بالغ فی رضه.

(۴). هشم الشیء: کسره.

(۵). لحس القصعة: لعقها و أخذ ما علق بجوانبها بلسانه أو باصبعه.

عیون أخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص: ۱۷۲

الْأَسَدَانِ يَقُولَانِ أَ تَأْذَنُ لَنَا أَنْ نُلْحِقَهُ بِصَاحِبِهِ الَّذِي أَفْتِنَاهُ قَالَ لَا فَإِنَّ لِلَّهِ عِزَّ وَ جَلَّ فِيهِ تَدْبِيرًا هُوَ مُمְضِيهِ فَقَالَا مَا ذَا تَأْمُرُنَا قَالَ
عُودَا إِلَى مَقَرِّكُمَا كَمَا كُنْتُمَا فَصَارَا إِلَى الْمَسْنَدِ وَ صَارَا صُورَتَيْنِ كَمَا كَانَتَا فَقَالَ الْمَأْمُونُ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَفَانِي شَرَّ حُمَيْدِ بْنِ مِهْرَانَ
يَعْنِي الرَّجُلَ الْمُفْتَرِسَ ثُمَّ قَالَ لِلرِّضَا ع يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ هَذَا الْأَمْرُ لِيَجِدْكُمْ رَسُولُ اللَّهِ ص ثُمَّ لَكُمْ فَلَوْ شِئْتُ لَنَزَلْتُ عَنْهُ لَكَ فَقَالَ
الرِّضَا ع لَوْ شِئْتُ لَمَا نَظَرْتُكَ وَ لَمْ أَسْأَلْكَ فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَدْ أَعْطَانِي مِنْ طَاعَةِ سَائِرِ خَلْقِهِ مِثْلَ مَا رَأَيْتَ مِنْ طَاعَةِ هَاتَيْنِ
الصُّورَتَيْنِ إِلَّا جَهَالَ بَنِي آدَمَ فَإِنَّهُمْ وَ إِنْ خَسِرُوا حُطُوظَهُمْ فَلِلَّهِ عِزَّ وَ جَلَّ فِيهِ تَدْبِيرٌ وَ قَدْ أَمَرَنِي بِتَرْكِ الْإِعْتِرَاضِ عَلَيْكَ وَ إِظْهَارِ
مَا أَظْهَرْتُهُ مِنَ الْعَمَلِ مِنْ تَحْتِ يَدِكَ كَمَا أَمَرَ يُوسُفُ بِالْعَمَلِ مِنْ تَحْتِ يَدِ فِرْعَوْنَ مِصْرَ قَالَ فَمَا زَالَ الْمَأْمُونُ ضَبِيلًا^{۲۸} فِي نَفْسِهِ إِلَى
أَنْ قَضَى فِي عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرِّضَا ع مَا قَضَى.

اما اینکه ذکر کردی صاحب خود را یعنی مأمون که مرا بر این منصب استقرار داده است پس آگاه باش که مرا عطا نکرده
است مأمون مگر آن محلی که پادشاه مصر بیوسف صدیق عطا کرد و تفضیل حال آنها را تو میدانی یعنی چنان که عمل یوسف
و پادشاه مصر از جانب خدا بود عمل من و مأمون نیز از جانب خدا بود و مأمون کاری از برای من نکرده است پس آن
حاجب چون این سخن شنید بغضب رفت و گفت ای پسر موسی بتحقیق که از شان خود تعدی کردی و از مقام خود تجاوز
نمودی از برای اینکه خدا بارانی که مقدر کرده بود در وقت خود نازل کرد و آن بارانی را که از وقت نه مقدم و نه مؤخر میشد
علامت گرفتی از برای خود و طلب رفعت کردی و از برای خود آن را صولتی گرفتی و بآن طلب رفعت کردی مثل آنکه

گزارش مدرک یابی کتاب های کتابخانه دبستان فضیلت

علامت ابراهیم خلیل الله آورده باشی که سرهای چهار مرغ را بدست گرفت و اعضای آنها را که ریزه ریزه کرده بود و بروی کوهها گذاشته باواز خود طلب کرد پس اعضای آن مرغان نزد او آمدند و بسرهای خود پیوستند و بالهای خود را حرکت دادند و باذن خداوند عالم طیران کردند پس اگر تو صادقی در این ادعای فاسد خود این دو نقش شیر که بر روی مسندی که مامون بر آن استقرار یافته و منقش است و هر یک در مقابل یک دیگر مصور میباشد زنده گردان و آنها را بر من مسلط کن که در این صورت این علامت معجزه تو خواهد بود اما آن بارانی که عادت بر نزول آن جریان یافته بود تو سزاوارتر از دیگران نیستی که بسبب دعای تو نازل شده باشد و حال آنکه دیگران هم دعا کرده اند چنان که تو دعا کردی پس حضرت علی بن موسی الرضا (ع) در غضب شد و بآن دو صورت صیحه کشید که این فاجر در نزد شما است او را بدرید و عین و اثر او را باقی نگذارید پس تا فرمایش امام صدور یافت بیک مرتبه آن دو صورت **شیر** برجسته و دو شیر شدند و روی بآن حاجب آوردند و او را بلغور کردند و درهم شکستند و خوردند و خون او را آشامیدند بقسمی که هیچ اثری از او باقی نماند و مردم نظر میکردند و حیران و سرگردان بودند از آنچه میدیدند و چون از او فارغ شدند روی بجانب حضرت **رضا** (ع) نهادند و عرض کردند ای ولی خدا در زمین او بچه امر میکنی ما را که نسبت باین مرد مرتکب شویم و اشاره بمامون کردند و عرض کردند آیا بکنیم نسبت باو آنچه نسبت بآن حاجب کردیم مأمون از استماع این سخن مدهوش شد حضرت رضا (ع) فرمود گلاب بریزید بروی مأمون و او را خوشنود کنید تا بهوش آید چون چنین کردند آن دو شیر اعاده بسخن کردند و عرض کردند آیا اذن میدهی ما این مرد را برفیق خود ملحق کنیم و چنان که او را فانی کردیم این مرد را فانی کنیم حضرت رضا (ع) فرمود ماذون نیستید زیرا که حقتعالی در این مرد تدبیر قرار داده است باید از عهده آن برآید و نظم امور مردم دهد پس از آن عرض کردند ما را بچه امر میفرمائی فرمود برگردید بحالت اصلی خود و بمنزل اصلی خود قرار گیرید آن دو شیر برگشتند بروی مسند و مثل سابق دو صورت شدند و بروی مسند نقش شدند مأمون عرض کرد بآن جناب که حمد خداوندی را سزد که مرا از شر حمید بن **مهرا**ن یعنی آن مرد حاجب که او را شیرها پاره کردند کفایت کرد و نجات داد پس از آن بحضرت رضا عرض کرد یا ابن رسول الله این امر خلافت مخصوص جد شما رسول خدا است پس از آن جناب مخصوص شما هست و اگر بخواهید بتو واگذارم حضرت رضا (ع) فرمود اگر میخواستم ترا مهلت نمیدادم و این امر خلافت را از تو خواهم نمیکردم بلکه از خدا میخواستم زیرا که حقتعالی اطاعت سایر مخلوق خود را مثل اطاعت این دو صورت بمن عطا فرموده است و همه مخلوق او مرا اطاعت میکنند مگر جمعی از نادانان بنی آدم و ایشان اگر چه در بهره خود زیان کردند و لیکن حقتعالی را در این عمل مصلحتی است و مرا امر فرموده است که بر تو اعتراض نکنم و آنچه تو اظهار کنی من زیر دست تو باشم و آن را اظهار نکنم چنان که یوسف (ع) را امر فرمود که زیر دست فرعون مصر یعنی پادشاه ظلم کننده مصر باشد و عمل بگفته او کند راوی گوید که بعد از این واقعه مأمون همیشه کوچک و حقیر بود نسبت بآن جناب در قصد هلاک آن بزرگوار بود تا اینکه کرد در حق آن بزرگوار آنچه کرد.

بحار الأنوار (ط - بیروت) ج ۶۷ ۲۲۲ باب ۵۴ الإخلاص و معنى قربه تعالى ص : ۲۱۳

و رَوَى أَنَّ أَبَا الْحَسَنِ الرِّضَا ع دَخَلَ يَوْمًا عَلَى الْمَأْمُونِ فَرَأَاهُ يَتَوَضَّأُ لِلصَّلَاةِ وَالْغُلَامُ يَصُبُّ عَلَى يَدِهِ الْمَاءَ فَقَالَ لَا تُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّكَ أَحَدًا فَصَرَفَ الْمَأْمُونُ الْغُلَامَ وَتَوَلَّى **إِتْمَامَ وَضُوئِهِ بِنَفْسِهِ**.

در حدیث وارد شده که حضرت رضا علیه السلام روزی بر مامون وارد شد دید مامون مشغول وضو گرفتن است و غلامی هم آب بدست مامون میریزد حضرت فرمود مأمون: در عبادت خدا دیگری را شریک نکن مامون آن غلام را برگردانید و خود شخصا وضو را تمام کرده.

بحار الأنوار (ط - بیروت) / ج ۴۹ / ۱۰۰ / باب ۷ عبادته و مکارم أخلاقه و معالی أموره و إقرار أهل زمانه بفضلہ
ص : ۸۹

يَعْقُوبُ بْنُ إِسْحَاقَ النَّوْبَخْتِيُّ قَالَ: مَرَّ رَجُلٌ بِأَبِي الْحَسَنِ الرِّضَا ع فَقَالَ لَهُ أَعْطِنِي **عَلَى قَدْرِ مُرْوَتِكَ** قَالَ لَا يَسْعُنِي ذَلِكَ فَقَالَ عَلَى قَدْرِ مُرْوَتِي قَالَ أَمَا إِذَا فَتَعَمُّ ثُمَّ قَالَ يَا غُلَامُ أَعْطِهِ مَائَتِي دِينَارٍ وَفَرَّقَ عَ بَخْرَاسَانَ مَالَهُ كُلَّهُ فِي يَوْمٍ عَرَفَهُ فَقَالَ لَهُ الْفَضْلُ بْنُ سَهْلٍ إِنَّ هَذَا لَمَغْرَمٌ فَقَالَ بَلْ هُوَ الْمَغْنَمُ لَا تَعْدَنَّ مَغْرَمًا مَا ابْتِغَتْ بِهِ أَجْرًا وَكَرَمًا^{۲۹}.

در محاضرات مینویسد: در روی زمین شخصی وجود ندارد که از هفت پشت دارای شخصیت پیش خاص و عام باشد و حدیث از آنها نقل نماید جز علی ابن موسی بن جعفر بن محمد بن علی بن حسین بن علی بن ابی طالب.

یعقوب بن اسحاق نوبختی گفت: مردی گذارش بحضرت رضا علیه السلام افتاد عرضکرد آقا باندازه جوانمردی خود بمن ببخش فرمود: آنقدر برایم مقدور نیست عرضکرد پس بقدر جوانمردی من فرمود: این کار اشکالی ندارد فرمود غلام باین مرد دویست دینار بده.

^{۲۹} کتاب المناقب ج ۴ ص ۳۶۰ و ص ۳۶۱.

گزارش مدرک یابی کتاب های کتابخانه دبستان فضیلت

در روزه عرفه تمام اموال خود را در خراسان بین فقراء تقسیم کرد فضل بن سهل عرضکرد این کار موجب زیان است فرمود نه موجب سود است هرگز کاری که موجب اجر و پاداش شود نباید زیان بحساب آوری.

الأمالی (للصدوق) / النص / ۶۶۲ / المجلس الرابع و التسعون

عَنْ أَبِيهِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ هَاشِمٍ عَنْ أَبِي الصَّلْتِ الْهَرَوِيِّ قَالَ: بَيْنَا أَنَا وَأَقِفٌ بَيْنَ يَدَيَّ أَبِي الْحَسَنِ عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرِّضَاعِ إِذْ قَالَ لِي يَا أَبَا الصَّلْتِ ادْخُلْ هَذِهِ الْقُبَّةَ الَّتِي فِيهَا قَبْرُ هَارُونَ فَاتْنِنِي بِتُرَابٍ مِنْ أَرْبَعِ جَوَانِبِهَا قَالَ فَمَضَيْتُ فَاتَيْتُ بِهِ فَلَمَّا مَنَلْتُ بَيْنَ يَدَيْهِ قَالَ لِي نَاوِلْنِي مِنْ هَذَا التُّرَابِ وَهُوَ مِنْ عِنْدِ الْبَابِ فَنَاوَلْتُهُ فَأَخَذَهُ وَشَمَّهُ ثُمَّ رَمَى بِهِ ثُمَّ قَالَ سِيحْفِرْ لِي هَاهُنَا قَبْرٌ وَتَظْهَرُ صَخْرَةٌ لَوْ جُمِعَ عَلَيْهَا كُلُّ مَعُولٍ بِخُرَاسَانَ لَمْ يَنْتَهِيَ قَلْعُهَا ثُمَّ قَالَ فِي الَّذِي عِنْدَ الرَّجُلِ وَالَّذِي عِنْدَ الرَّأْسِ مِثْلُ ذَلِكَ ثُمَّ قَالَ نَاوِلْنِي هَذَا التُّرَابَ فَهُوَ مِنْ تُرْبَتِي ثُمَّ قَالَ سِيحْفِرْ لِي فِي هَذَا الْمَوْضِعِ فَتَأْمُرُهُمْ أَنْ يَحْفَرُوا لِي سَبْعَ مَرَاقِي إِلَى أَسْفَلٍ وَأَنْ يُشَقَّ لِي ضَرْبَةٌ فَإِنْ أَبَوْا إِلَّا أَنْ يَلْحَدُوا فَتَأْمُرُهُمْ أَنْ يَجْعَلُوا اللَّحْدَ ذِرَاعَيْنِ وَشِبْرًا فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ سَيُوسِّعُهُ لِي مَا شَاءَ فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ فَإِنَّكَ تَرَى عِنْدَ رَأْسِي نَدَاوَةً فَتَكَلِّمُ بِالْكَلَامِ الَّذِي أَعْلَمُكَ فَإِنَّهُ يَنْبَغُ الْمَاءَ حَتَّى يَمْتَلِئَ اللَّحْدُ وَتَرَى فِيهِ حَيْثَانًا صَغَارًا فَتَفْتَتِ [فَفَتَّتْ] لَهَا الْخُبْزَ الَّذِي أُعْطِيَكَ فَإِنَّهَا تَلْتَقِطُهُ فَإِذَا لَمْ يَبْقَ مِنْهُ شَيْءٌ خَرَجَتْ مِنْهُ حُوتَةٌ كَبِيرَةٌ فَالْتَقَطَتْ الْحَيْثَانَ الصَّغَارَ حَتَّى لَا يَبْقَى مِنْهَا شَيْءٌ ثُمَّ تَعَيَّبُ فَإِذَا غَابَتْ فَضَعَّ يَدَكَ عَلَى الْمَاءِ وَتَكَلَّمُ بِالْكَلَامِ الَّذِي أَعْلَمُكَ فَإِنَّهُ يَنْضَبُ وَلاَ يَبْقَى مِنْهُ شَيْءٌ وَلاَ تَفْعَلُ ذَلِكَ إِلَّا بِحَضْرَةِ الْمَأْمُونِ ثُمَّ قَالَ يَا أَبَا الصَّلْتِ غَدًا ادْخُلْ هَذَا الْفَاجِرَ فَإِنْ خَرَجْتُ وَأَنَا مَكْشُوفُ الرَّأْسِ فَتَكَلِّمُ أَكْلَمُكَ وَإِنْ خَرَجْتُ وَأَنَا مُغْطَى الرَّأْسِ فَلَا تُكَلِّمْنِي قَالَ أَبُو الصَّلْتِ فَلَمَّا أَصْبَحْنَا مِنَ الْغَدِ لَيْسَ ثِيَابُهُ وَجَلَسَ فِي مَحْرَابِهِ يَنْتَظِرُ فَبَيْنَا هُوَ كَذَلِكَ إِذْ دَخَلَ عَلَيْهِ غُلَامٌ الْمَأْمُونُ فَقَالَ لَهُ أَجِبْ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ فَلَيْسَ نَعْلُهُ وَرِداءُهُ وَقَامَ يَمْشِي وَأَنَا أَتْبَعُهُ حَتَّى دَخَلَ عَلَى الْمَأْمُونِ وَبَيْنَ يَدَيْهِ طَبَقٌ عَنَبٍ وَأَطْبَاقٌ فَأَكْهَهُ بَيْنَ يَدَيْهِ وَبِيَدِهِ عُنُقُودٌ عَنَبٍ قَدْ أَكَلَ بَعْضُهُ وَبَقِيَ بَعْضُهُ فَلَمَّا بَصَرَ بِالرِّضَاعِ وَثَبَ إِلَيْهِ وَعَانَقَهُ وَقَبَّلَ مَا بَيْنَ عَيْنَيْهِ وَاجْلَسَهُ مَعَهُ ثُمَّ نَاوَلَهُ الْعُنُقُودَ وَقَالَ يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ هَلْ رَأَيْتَ عَنَبًا أَحْسَنَ مِنْ هَذَا فَقَالَ الرِّضَا رَبَّمَا كَانَ **عَنَبًا حَسَنًا** يَكُونُ مِنَ الْجَنَّةِ فَقَالَ لَهُ كُلْ مِنْهُ فَقَالَ لَهُ الرِّضَا أَوْ تَعْفِينِي مِنْهُ فَقَالَ لَا بَدَّ مِنْ ذَلِكَ مَا يَمْنَعُكَ مِنْهُ لَعَلَّكَ تَتَّهَمُنَا بِشَيْءٍ فَتَنَاوَلَ الْعُنُقُودَ فَأَكَلَ مِنْهُ ثُمَّ نَاوَلَهُ فَأَكَلَ مِنْهُ الرِّضَاعُ ثَلَاثَ حَبَاتٍ ثُمَّ رَمَى بِهِ وَقَامَ فَقَالَ لَهُ الْمَأْمُونُ إِلَى أَيْنَ قَالَ إِلَى حَيْثُ وَجَّهْتَنِي وَخَرَجَ مُغْطَى الرَّأْسِ فَلَمْ أَكَلِمَهُ حَتَّى دَخَلَ الدَّارَ ثُمَّ أَمَرَ أَنْ يُغْلَقَ الْبَابُ فَعَلِقَ ثُمَّ نَامَ عَلَى فِرَاشِهِ فَمَكَثَتْ وَأَقْفًا فِي صَحْنِ الدَّارِ مَهْمُومًا مَحْزُونًا فَبَيْنَا أَنَا كَذَلِكَ إِذْ دَخَلَ عَلَى شَابِّ حَسَنِ الْوَجْهِ قَطَطُ الشَّعْرِ أَشْبَهُ النَّاسِ بِالرِّضَاعِ فَبادَرْتُ إِلَيْهِ فَقُلْتُ لَهُ مَنْ أَنْتَ دَخَلْتَ وَالْبَابُ مُغْلَقٌ - فَقَالَ الَّذِي جَاءَ بِي مِنَ الْمَدِينَةِ فِي هَذَا الْوَقْتِ هُوَ الَّذِي أَدْخَلَنِي الدَّارَ وَالْبَابُ مُغْلَقٌ فَقُلْتُ لَهُ وَمَنْ أَنْتَ فَقَالَ لِي أَنَا حُجَّةُ اللَّهِ عَلَيْكَ يَا أَبَا الصَّلْتِ أَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ ثُمَّ مَضَى نَحْوَ أَبِيهِ عَ فَدَخَلَ وَأَمَرَنِي بِالْدُخُولِ مَعَهُ فَلَمَّا نَظَرَ إِلَيْهِ الرِّضَاعُ وَثَبَ إِلَيْهِ وَعَانَقَهُ وَضَمَّهُ إِلَى صَدْرِهِ وَقَبَّلَ مَا بَيْنَ عَيْنَيْهِ ثُمَّ سَحَبَهُ سَحْبًا إِلَى فِرَاشِهِ وَكَأَبَ عَلَيْهِ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ عَ يَقْبَلُهُ

گزارش مدرک یابی کتاب های کتابخانه دبستان فضیلت

و يساره بشىء لم أفهمه و رأيت على شفتي الرضاع زبداً أشد بياضاً من الثلج و رأيت أبا جعفر يلحسه بلسانه ثم أدخل يده بين ثوبه و صدره فاستخرج منها شيئاً شبيهاً بالعصفور فابتلعه أبو جعفر و قضى الرضاع فقال أبو جعفر قم يا أبا الصلت فائتني بالمغتسل و الماء من الخزانة فقلت ما في الخزانة مغتسل و لا ماء فقال لي أئتمر بما أمرك به فدخلت الخزانة فإذا فيها مغتسل و ماء فأخرجته و شمريت ثيابي لأغسله معه فقال لي تنح يا أبا الصلت فإن لي من يعينني غيرك فغسله ثم قال لي أدخل الخزانة فأخرج إلى السقف الذي فيه كفته و حنوطه فدخلت فإذا أنا بسفط لم أره في تلك الخزانة فحملته إليه فكفنه و صلى عليه ثم قال اتنني بالتأبوت فقلت أمضي إلى النجار حتى يصلح تأبوتاً قال قم فإن في الخزانة تأبوتاً فدخلت الخزانة فإذا تأبوت لم أرمثله [لم أره قط] فأتيته فأخذ الرضاع بعد أن كان صلى عليه فوضعه في التأبوت و صف قدميه و صلى ركعتين لم يفرغ منهما حتى علا التأبوت و انشق السقف فخرج منه التأبوت و مضى فقلت يا ابن رسول الله الساعة يجيئنا المأمون

الأمالى (للمصدق)، النص، ص: ٦٦٤

فيطالبنى بالرضاع فما أصنع فقال اسكت فإنه سيعود يا أبا الصلت ما من نبي يموت في المشرق و يموت وصيه بالمغرب إلّا جمع الله عز و جل بين أرواحهما و أجسادهما فما تم الحديث حتى انشق السقف و نزل التأبوت فقام ع فاستخرج الرضاع من التأبوت و وضعه على فراشه كأنه لم يغسل و لم يكفن و قال يا أبا الصلت قم فافتح الباب للمأمون ففتحت الباب فإذا المأمون و الغلمان بالباب فدخلوا بأكيا حزينا قد شق جيبه و لطم رأسه و هو يقول يا سيده فجعّت بك يا سيدي ثم دخل و جلس عند رأسه و قال خذوا في تجهيزه و أمر بحفر القبر فحضرت الموضع و ظهر كل شيء على ما وصفه الرضاع فقال بعض جلسائه أ لست تزعم أنه إمام قال نعم قال لا يكون الإمام إلّا مقدّم الرأس فأمر أن يحفر له في القبلة فقلت أمرني أن أحفر له سبع مراقي و أن أشق له ضريحة فقال انتهبوا إلى ما يأمركم به أبو الصلت سوى الضريحة و لكن يحفر و يلحد فلما رأى ما ظهر من النداوة و الحيتان و غير ذلك قال المأمون لم يزل الرضاع يرينا عجائبه في حياته حتى أراها بعد وفاته فقال له وزير كان معه أ تدري ما أخبرك به الرضاع قال لا قال إنه أخبرك أن ملككم بني العباس مع كثرتكم و طول مدتكم مثل هذه الحيتان حتى إذا فنيتم آجالكم و انقطعت آثاركم و ذهبت دولتكم سلط الله تبارك و تعالى عليكم رجلاً منا فأناكم عن آخركم قال له صدقت ثم قال لي يا أبا الصلت علمني الكلام الذي تكلمت به قلت و الله لقد نسيت الكلام من ساعتى و قد كنت صدقت فأمر بحبسى و دفن الرضاع فحبست سنة و ضاق على الحبس و سهرت الليل فدعوت الله عز و جل بدعاء ذكرت فيه محمداً و آل محمد و سألت الله بحقهم أن يفرج عني فلم أستتم الدعاء حتى دخل على محمد بن علي ع فقال لي يا أبا الصلت ضاق صدرك فقلت إى و الله قال قم فأخرج ثم ضرب يده إلى القيود التي كانت على ففكها و أخذ بيدي و أخرجني من الدار و الحرسه و الغلمه يروني فلم يستطيعوا أن يكلموني و خرجت من باب الدار ثم قال أمض في ودائع الله فإنك لن تصل إليه و لا يصل إليك أبداً قال أبو الصلت فلم ألتق مع المأمون إلى هذا الوقت.

گزارش مدرک یابی کتاب های کتابخانه دبستان فضیلت

سپس فرمود از آن خاک دیگر بمن بده که خاک من است و فرمود در اینجا برای من قبر کنند، بآنها دستور ده که هفت پله آن را پائین برند و ضریح آن را زیر زنند و اگر اصرار کردند لحد داشته باشد دستور بده آن را دو ذراع و یک وجب بگیرند و خدای عز و جل آن را یمن هر چه خواهد وسعت دهد چون چنین کردند در سمت سر من رطوبتی بینی و آن سخنی که بتو یاد دهم بگو تا آب بجوشد و لحد را پرکند و در آن ماهیان کوچکی نمایان شوند آن نانی که بتو دهم برای آنها خرد کن تا آن را ببلعند و چون چیزی از آن نماند از آن ماهی بزرگی عیان گردد و همه آن ماهیان خرد را ببلعند تا چیزی از آنها نماند و آنکه نهان شود، چون نهان شد دست بر آب گذار و کلامی که بتو آموزم بگو تا آب فرو نشیند و چیزی از آن نماند و این کار را جز در حضور مأمون مکن.

(۱) سپس فرمود ای ابا صلت فردا من نزد این فاجر روم اگر با سرباز بیرون شدم هر چه خواهی بگو و اگر سر بسته بیرون شدم با من سخن مکن، ابا صلت گوید فردا صبح جامه پوشید و در محراب خود بانتظار نشست و غلام مأمون آمد و گفت امیر المؤمنین را اجابت کن نعلین پوشید و عبا بدوش کرد و میرفت و من دنبالش بودم تا بر مأمون وارد شد که طبقی انگور و طبقهائی از میوه های دیگر جلو او بود و خوشه انگوری در دست داشت که قدری از آن را خورده بود و قدری مانده بود چون چشمش بآن حضرت افتاد برخاست و دوید و او را در آغوش کشید و میان دو چشمش را بوسید و با خودش نشانید و آن خوشه انگور را بدستش داد و عرض کرد یا ابن رسول الله از این انگوری بهتر دیدی؟ فرمود بسا انگور خوبی که از بهشت باشد گفت از آن بخور امام رضا فرمود مرا از آن معاف دار گفت ناچار باید از آن بخوری چه تو را مانع است شاید بما بدگمانی؟ این خوشه را بگیر و از آن بخور حضرت رضا گرفت و از آن سه دانه خورد و آن را انداخت و برخاست مأمون گفت پسر عم کجا میروی؟ فرمود آنجا که مرا روانه کردی و سر بسته بیرون آمد و من با او سخن نگفتم تا وارد خانه شد و فرمود در را بستند و در بستر افتاد، من در صحن خانه غمده و محزون ایستاده بودم، در این میان جوانی خوشرو و پیچیده مو که شبیه ترین مردم بود بحضرت رضا وارد خانه شد من پیش جستم و باو گفتم با در بسته از کجا وارد شدی؟ (۱) فرمود آنکه در همین گاه مرا از مدینه آورده هم اوست که مرا از در بسته درون آورده، گفتم شما کیستید؟ فرمود منم حجت خدا بر تو ای ابا صلت من محمد بن علی هستم، بسوی پدر رفت و مرا با خود برد، چون چشم امام رضا باو افتاد از جا جست و او را در آغوش کشید و بسینه چسباند و میان دو چشمش بوسید و او را بستر خود کشانید و محمد بن علی بروی آن حضرت سرازیر شد و او را میبوسید و با او رازی می گفت که من نفهمیدم و بر دو لب امام رضا کفی دیدم از برف سفیدتر و دیدم امام نهم آن را با زبان پاک کرد و دست میان جامه و سینه اش نمود و از آن مانند گنجشکی برآورد و بلعید و امام رضا درگذشت امام نهم فرمود ای ابا صلت برخیز و از انبار تخت غسل و آب بیاور؟ گفتم در آنجا تخت غسل و آب نیست، فرمود دستور مرا اطاعت کن من بانبار رفتم و تخت غسل و آب موجود بود آن را آوردم و دامن بالا زدم تا در غسل باو همراهی کنم، فرمود ای ابا صلت دور شو که من جز تو کمک کاری دارم او را غسل داد و بمن فرمود بیا و آن سبیدی که کفن و حنوطش در

گزارش مدرک یابی کتاب های کتابخانه دبستان فضیلت

آنست بیاور بانبار رفتم و سبدی یافتم که پیش از آن ندیده بودم و آن را نزد او آوردم، آن حضرت را کفن کرد و بر او نماز خواند و فرمود تابوت بیاور گفتم نزد نجار روم تا تابوتی بسازد فرمود برو در خزانه در آنجا تابوت هست من بخزانه رفتم و در آن تابوتی دیدم که مانند آن را ندیده بودم آن را آوردم جنازه امام را بعد از نماز بر آن، در آن نهاد و ایستاد و دو رکعت نماز خواند و هنوز تمام نکرده بود که تابوت بهوا برخاست و سقف شکافته شد و تابوت از آن بیرون شد و رفت (۱) گفتم یا ابن رسول الله اکنون مامون می آید و امام رضا را از ما می خواهد چه کنیم؟ فرمود خاموش باش که بزودی برگردد ای ابا صلت پیغمبری در مشرق زمین نمیرد و وصیش در مغرب زمین بمیرد جز آنکه خدای عز و جل میان جان و تن آنها جمع کند هنوز گفتگو تمام نشده بود که سقف شکافت و تابوت فرود آمد و امام برخاست و جنازه امام رضا را درآورد از میان تابوت و آن را بر بستر گذاشت و گویا غسل و کفن ندیده بود و فرمود ای ابا صلت برخیز و در را باز کن برای مامون، من در را گشودم مامون با غلامانش بر در بودند و مامون گریان و ماتم دار وارد شد گریان دریده و سیلی برخ زده و می گفت یا سیداه داغت را دیدم و وارد باتاق شد و بالای سرش نشست و گفت او را تجهیز کردند و دستور داد قبرش را بکنند و من در محل قبر حاضر شدم و هر چه امام رضا گفته بود عیان شد یکی از حاضرانش گفت مگر معتقد نیستی که او امام است گفت چرا گفت امام را باید بالای سر دفن کرد و دستور داد سمت قبله قبر او را کنند، گفتم بمن دستور داده برای او تا هفت پله بکنم و ضریحش را زیر بزنم، گفت تا آنجا که ابا صلت می گوید بکنید جز دستور ضریح که باید آن را لحد سازید چون دید رطوبت در آن عیان شد و ماهیان و چیزهای دیگر را مامون گفت همیشه رضا بما عجائب مینمود در زندگی و پس از مرگش هم مینماید وزیری که با او بود گفت میدانی تو را چه خبری داده؟ گفت نه گفت بتو خبر داده که ملک شما بنی عباس با آنکه بسیاری مدت شما طولانی است و بشماره این ماهیانید چون نوبت شما تمام شد و آثارتان برافتاد و دولت شما پایان رسید خدای تبارک و تعالی مردی از ما را بر شما مسلط کند و تا نفر آخر شما را فنا کند، گفت راست گفتی، سپس بمن گفت ای ابا صلت بمن بیاموز آن سخن را که گفتی گفتم بخدا هم اکنون آن کلام را فراموش کردم و راست گفتم، دستور داد مرا حبس کنند و امام رضا را دفن کنند و یک سال زندانی بودم و بمن سخت گرفتند و شبی را بیخواب شدم و دعائی بدرگاه خدا کردم که محمد و آل محمد را یاد نمودم و بحق آنها خواستم که بمن فرجی دهد دعایم تمام نشده بود که امام نهم وارد شد و بمن گفت ای ابو صلت سینهات تنگ است؟ گفتم بخدا آری، فرمود برخیز و بیرون رو.

سپس دست خود را بزنجیرهایی که بر من بود گشود زود آنها را و دست مرا گرفت و از در زندان بیرون آورد و پاسبانان و غلامان مرا میدیدند و نمیتوانستند با من سخن گویند و از در خانه بیرون شدم و فرمود هر جا خواهی برو در امان خدا که باو نرسی و او بتو نرسد هرگز، بوصلت گفت تا کنون هم بمأمون برنخوردم و صلی الله علی رسولہ محمد و آلہ الطاهرین و **حَسْبُنَا** **اللَّهُ وَ نِعْمَ الْوَكِيلُ**.

گزارش مدرک یابی کتاب های کتابخانه دبستان فضیلت